

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Onderbouwing van geurnormen uit de Verordening
geurhinder en veehouderij en de Beleidsregel geur en
ruimtelijke plannen

SHE
6 mei 2019
Projectnummer: Z/052454

SAMENVATTING

De gemeente Haaren telt circa 170 veehouderijen. De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) stelt de gemeente in staat om in een geurverordening geurnormen of afstanden vast te leggen voor gebruik bij de vergunningverlening. Hiermee heeft de gemeente een sturingsinstrument in handen om de geuremissies uit stallen te limiteren. Daarmee kan worden voorkomen dat nieuwe geuroverlast ontstaat als gevolg van een individueel bedrijf en als gevolg van cumulatie van geuremissies van meerdere bedrijven. Daarnaast kan de gemeente een toetsingskader stellen om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te beschermen tegen een te hoge geurbelasting (zowel individueel als cumulatief).

Aanleiding

Op 23 november 2017 gaf de gemeenteraad de opdracht om het geurbeleid uit 2010 te actualiseren. Het is de hoogste tijd om dit beleid langs de huidige inzichten te leggen. De huidige inzichten zijn de evaluatie van de Wgv, de adviezen van de Gezondheidsraad en GGD-bureau GMV, het beleid van de provincie Noord Brabant en van andere gemeenten in de regio. In de gemeente zijn er locaties waar de geuruitstoot van de veehouderijen tot klachten leidt en er ontbreekt een toetsingskader voor de beoordeling van het woon- en leefklimaat bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het nieuwe beleid moet zoveel mogelijk aansluiting vinden bij de omgevingswet die in 2021 eraan komt. De gemeenteraad heeft nadrukkelijk gevraagd afstemming te zoeken bij de buurgemeenten. De gemeente Haaren streeft er namelijk naar om in 2021 op te splitsen.

Benadrukt wordt dat dit op te stellen geurbeleid niet de bestaande knelgevallen zal oplossen. De Wgv respecteert namelijk de vergunde rechten van veehouderijen. Pas bij uitbreiding vindt toetsing aan het geurbeleid plaats. Daarnaast wordt benadrukt dat als gekozen wordt voor te strenge normen, omdat daarmee de snelste verbetering van de geursituatie zou optreden, er een afschrikwekkende werking voor bedrijven uit kan gaan. Bedrijven zullen bij te strenge normen blijven stilzitten en knelpunten zullen niet opgelost worden. De grootste knelsituaties worden daarom niet met dit beleid opgelost maar met een maatwerkpaak.

Het beleid gaat in op voor de gemeente Haaren passende normen voor de:

- Voorgrondbelasting. Dit is de individuele geurbelasting van één veehouderij op een geurgevoelig object. Dit betreft bedrijven met dieren waarvoor het ministerie een emissiefactor voor geur heeft vastgesteld (o.a. varkens, pluimvee, vleesvee);
- Achtergrondbelasting. Dit betreft de gecumuleerde geurbelasting van alle bedrijven tezamen. Ook dit betreft alleen de bedrijven met dieren waarvoor een emissiefactor is vastgesteld;
- Vaste afstanden. Voor bedrijven met dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld (o.a. melkrundvee en paarden) geldt geen geurnorm in odour units maar een vaste afstand. Deze afstand wordt gemeten vanaf emissiepunt (of opening in de stal) tot aan de gevel van een geurgevoelig object.

Proces

Een ambtelijk projectteam trok de ontwikkeling van het nieuwe geurbeleid. In dit team zaten een projectleider, adviseur ruimtelijke ordening en communicatieadviseur van de gemeente, ondersteund door een geurspecialist en vergunningverlener van de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN).

Bij de ontwikkeling van het beleid hebben we gebruik gemaakt van een werkgroep. In deze groep waren belanghebbenden vertegenwoordigd. De leden waren van de ZLTO, LNMH en de GGD. Daarnaast waren Recron, de ondernemersvereniging Haaren en Duurzame Energie Haaren agendalid van de werkgroep. De werkgroep vroegen wij een bijdrage te leveren aan met name het proces om

te komen tot het nieuwe geurbeleid van de gemeente. Daarnaast bespraken we inhoudelijke aspecten van het beleid.

Naast de overleggen van de werkgroep, hebben we twee openbare bijeenkomsten georganiseerd voor de burgers en ondernemers uit de gemeente. Beide bijeenkomsten werden goed bezocht. In de bijeenkomsten hield de ODBN een presentatie over geur en wetgeving in het algemeen. Met behulp van stellingen hebben we input gekregen voor de richting van het nieuwe geurbeleid.

We hebben in het begin van het proces de buurgemeenten bezocht. Daarnaast hebben we gezamenlijk een overleg gehad over de richting waarop ons voorstel voor het nieuwe beleid zal gaan. Het concept van het voorstel hebben we naar de buurgemeenten gestuurd.

De ontwerp geurgebiedsvisie heeft 6 weken ter inzage gelegen. Op de zienswijzen die zijn ingediend is een reactie opgesteld. Op 14 maart 2019 is een presentatie van het geurbeleid gegevens in het raadsplein.

Uitgangspunten

Om te komen tot nieuwe voor de gemeente Haaren passende voorgrond geurnormen is onderzoek uitgevoerd naar de effecten van verschillende voorgrond normensets. Het projectteam voerde de geurberekeningen voor de verschillende scenario's uit. De resultaten staan op de geurkaarten. Daarnaast werkten we de analyses uit en brachten de effecten van de varianten op het woon- en leefklimaat in beeld en de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen. De uitgangspunten van het onderzoek naar passende geurnormen zijn gebaseerd op het plan van aanpak, de structuurvisie buitengebied, bestemmingsplannen en provinciaal beleid. Op basis van het huidige of gewenste beeld van een gebied deelden we de gemeente op in deelgebieden. Per gebied zochten we een passende voorgrond geurnorm. De normensets varieerden in de voorgrondnorm voor het buitengebied. De analyse van de resultaten hebben we uitgesplitst in de deelgebieden woonkernen, gebied beperking veehouderij, agrarisch en boomteelt ontwikkelingsgebied en natuur en beekdalen.

Voor de beoordeling van het woon- en leefklimaat hebben we de volgende ijkpunten gehanteerd:

- voor de woonkernen een maximaal hinderpercentage van 12%. Dit komt overeen met een maximale achtergrond geurbelasting van 10 ou_E/m^3 en een voorgrondbelasting van 5 ou_E/m^3 ;
- voor het buitengebied een maximaal hinderpercentage van 20%. Dit komt overeen met een maximale achtergrond geurbelasting van 20 ou_E/m^3 en een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m^3 . Deze is hoger dan in de kernen omdat verondersteld wordt van geurhinder het buitengebied meer wordt geaccepteerd.

De waarden zijn ontleend aan advies van het implementatieteam van de Wgv, de Stuurgroep Dynamisch Platteland, GGD-bureau GMV en de Verordening ruimte Noord-Brabant. Ook zijn deze waarden gehanteerd in actualisatie van geurbeleid in omliggende gemeenten. GGD-bureau GMV adviseert om ook te kijken naar effecten van de geurnormen bij lagere geurbelastingen. Op basis van eigen onderzoek geeft GGD-bureau GMV namelijk aan dat er meer geurhinder bij een bepaalde geurbelasting wordt ervaren dan eerder verwacht werd. Dit is gedaan door bij de varianten te analyseren hoeveel geurgevoelige objecten in lagere geurklassen liggen.

Normensets voorgrond

Het doel van het berekenen van de varianten, waarin geurnormen voor de individuele veehouderijen zijn opgenomen, is het verkrijgen van de effecten van ontwikkelingen bij de veehouderijen op het woon- en leefklimaat en de vrije ontwikkelingsruimte bij bedrijven. Wij rekenden de in onderstaande tabel opgenomen normensets met voorgrondnormen door. Hierbij brachten wij de effecten op het woon- en leefklimaat en de ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven in beeld. Als referentie gebruikten we de geurbelasting in de huidige situatie.

Tabel 0.1: normensets voorgrond

Gebied	Voorgrond geurnorm in ou _E /m ³ per variant			
	Variant 1: 14 ou (huidige normen)	Variant 2: 10 ou	Variant 3: 8 ou	Variant 4: 16 ou
Woonkernen	3	3	3	3
Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	6	10	8	16
Gebied beperkingen veehouderij	14	10	8	16
Gijzelsestraat e.o.	14	10	8	16
Winkelsestraat e.o.	14	10	8	16
Gebied natuur en beekdalen	14	10	8	16
Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	14	10	8	16

Resultaten varianten

Het variëren met de voorgrondnorm heeft beperkt effect op de geursituatie ten aanzien van de achtergrondbelasting in de woonkernen. De effecten op de achtergrondbelasting treden met name op in de agrarische en boomteelt ontwikkelingsgebieden.

De effecten van de varianten op de voorgrondbelasting treden met name op in de agrarisch ontwikkelingsgebieden Belse akkers, Biezenmortel, Gijzelsestraat en het gebied natuur en beekdalen.

Hoe lager de voorgrondnorm wordt gekozen hoe kleiner de vrije ontwikkelingsruimte is van bedrijven. Ook moeten bedrijven eerder met toepassing van de 50% regeling uitbreiden. De grootste effecten op de bedrijven treden op in de Agrarisch ontwikkelingsgebieden Belse Akkers, Biezenmortel en Gijzelsestraat. Het effect op de bedrijven in het gebied natuur en beekdalen betreft 1 bedrijf.

Voorstel voor de nieuwe normen en afstanden

Uit het variantenonderzoek, de gesprekken met de werkgroep, de bijeenkomsten met de inwoners en ondernemers uit de gemeente en de zienswijzen op het ontwerp volgt het voorstel voor nieuwe normen zoals in tabel 0.2 staat.

Tabel 0.2: geurnormen voorgrondbelasting en achtergrondbelasting

Gebied	Voorgrondbelasting	Achtergrondbelasting
A Woonkernen	3,0 ou _E /m ³	10,0 ou _E /m ³
B Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	6,0 ou _E /m ³	20,0 ou _E /m ³
C Gebied beperkingen veehouderij	10,0 ou _E /m ³	20,0 ou _E /m ³
C Gebied natuur en beekdalen	10,0 ou _E /m ³	20,0 ou _E /m ³
D Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	14,0 ou _E /m ³	20,0 ou _E /m ³

In eerste aanleg is de gemeente ingedeeld in gebieden met een gemeenschappelijke kwaliteit. Dit zijn de woonkernen, gebied beperkingen veehouderij, agrarisch en boomteelt ontwikkelingsgebied en natuur en beekdalen. Van elk gebied is een gewenste kwaliteit vastgesteld. Deze is als volgt:

- Maximaal 12% gehinderden in de kernen. Dit komt overeen met een voorgrondnorm van 5 ou_E/m³ en een achtergrondnorm van 10 ou_E/m³;

- Maximaal 20% gehinderden in de rest van de gemeente. Dit komt overeen met een voorgrondnorm van $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ en een achtergrondnorm van $20 \text{ ou}_E/\text{m}^3$;
- Voor de woon/zorggebieden in het buitengebied (villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie en landgoed Haarendael) is de voorgrondnorm uit de huidige verordening overgenomen. Gezien de aard van deze gebieden is deze voorgrondnorm die ligt tussen die van het buitengebied en de kernen passend. Voor de achtergrondbelasting is aangesloten bij het buitengebied.

Voorgrondbelasting

Voor de agrarische en boomteelt ontwikkelingsgebieden is, in afwijking van bovenstaande, gekozen voor een voorgrondbelasting van $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Deze gebieden zijn bedoeld voor ontwikkeling van veehouderijen. Aangezien er geen signalen van geurhinder in deze gebieden zijn en de voorgrondnorm van $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ verslechtering van de geursituatie voldoende tegengaat, zien wij deze voorgrondnorm als gepast. In de ontwikkelingsgebieden Gijzelsestraat e.o. en Winkelsestraat e.o. zou een voorgrondnorm van $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ een verbetering opleveren van de geurbelasting bij woningen in een slechte geursituatie. Het aantal woningen waarop een verbetering zou plaatsvinden is beperkt. Mede naar aanleiding van de zienswijzen is daarom de norm in die twee gebieden ook op $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ gesteld.

Achtergrondbelasting

De normen voor de achtergrondbelasting komen overeen met de normen uit de Verordening ruimte Noord-Brabant. Deze normen kunnen gezien worden als plafondwaarde, omdat hier altijd aan getoetst moet worden. Het vaststellen van hogere normen dan die in de Verordening ruimte Noord-Brabant is dan ook niet zinvol. Voor lagere normen vonden wij gedurende het proces geen aanleiding.

Vaste afstanden

Voor de normen van de vaste afstanden is het huidige beleid overgenomen. Uit de bijeenkomst is niet naar voren gekomen dat de normen voor melkrundvee en paarden aangepast moet worden. Het huidige beleid biedt veehouders de gelegenheid om uit te breiden zonder het woon- en leefklimaat te veel te verslechteren. Wel is aangegeven dat er grenzen zijn aan de omvang van de bedrijven met dieren zonder emissiefactoren (niet zijnde nertsen) en de hinder die daarbij ervaren kan worden. Er is overwogen om bij grote dieraantallen een grotere afstand vast te stellen. De kans dat deze situatie zich voordoet in de gemeente is echter beperkt. Mede naar aanleiding van de zienswijzen is de grotere afstand voor grotere dieraantallen niet vastgelegd.

Vaststelling

Op 25 april is in de raadsvergadering de geurverordening met amendement en geurgebiedsvisie vastgesteld. In het amendement is de begrenzing van de normgebieden aangepast.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	2
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Leeswijzer.....	7
2. Kaders	8
2.1 Landelijke regelgeving.....	8
2.2 Provinciaal beleid en regelgeving	9
2.3 Gemeentelijk beleid en regelgeving	10
2.4 Evaluatie Wet geurhinder en veehouderij.....	12
2.5 Omgevingswet	12
2.6 Geur en gezondheid.....	14
3. Uitgangspunten	15
3.1 Indeling van de gemeente Haaren	15
3.2 Beoordeling woon- en leefklimaat.....	19
3.3 Veehouderijbestand.....	24
3.4 Andere geurbronnen dan veehouderijen	24
3.5 Geurgevoelige objecten	25
3.6 Scenario's en doorgroeimogelijkheden van de veehouderijbedrijven	25
4. Procesbeschrijving	27
4.1 De rol van het projectteam.....	27
4.2 Buurgemeenten	27
4.3 De werkgroep.....	27
4.4 Bijeenkomsten	28
4.5 Besluitvorming door de gemeenteraad	28
5. Huidige geursituatie	30
5.1 Achtergrondbelasting in de huidige situatie.....	30
5.2 Voorgrondbelasting	32
5.3 Geurklachten.....	32
5.4 Ontwikkeling van bedrijven	33
6. Knelpuntenanalyse toekomstscenario's.....	34
6.1 Effect op de achtergrondbelasting	34
6.2 Effect op de voorgrondbelasting	37
6.3 Effect op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven	39
7. Onderbouwing van geurnormen uit de verordening en beleidsregel	41
7.1 De nieuwe normen	41
7.2 Motivering van de normen	42
7.3 Vaste afstanden	43
7.4 Motivering amendement.....	44

Bijlagen

- Bijlage I: Achtergronden bij de Wet geurhinder en veehouderij
- Bijlage II: Evaluatie Wet geurhinder en veehouderij
- Bijlage III: Geur en gezondheid
- Bijlage IV: Adviesbrief streefwaarden woon- en leefklimaat implementatieteam
- Bijlage V: Geurbelasting rond vleeskuikenbedrijven
- Bijlage VI: Beoordeling andere geurbronnen
- Bijlage VII: Onderbouwing groeiplafond
- Bijlage VIII: Verslagen werkgroepoverleggen en bijeenkomsten
- Bijlage IX: Geurkaart huidige situatie
- Bijlage X: Geurkaart variant 1: 14 ou
- Bijlage XI: Geurkaart variant 2: 10 ou
- Bijlage XII: Geurkaart variant 3: 8 ou
- Bijlage XIII: Geurkaart variant 4: 16 ou
- Bijlage XIV: Geurkaart collegevoorstel
- Bijlage XV: Geurkaart na amendement

Colofon

Geur gebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Projectnummer: Z/052454

Status: Definitief

Datum: 6 mei 2019

Opdrachtgever

Gemeente Haaren

Postbus 44

5076 ZG HAAREN

Contactpersoon:

Dhr. L. van Beurden (l.v.beurden@mijngemeentedichtbij.nl)

Opdrachtnemer

Omgevingsdienst Brabant Noord

Victorialaan 1 b-g

5213 JG 's-Hertogenbosch

www.obdn.nl

Contactpersoon:

De heer S. Hermsen

Specialist geur

0485 338 328

shermesen@odbn.nl

1. INLEIDING

In de gemeente Haaren speelt de agrarische sector in het buitengebied een belangrijke rol vanwege de werkgelegenheid, boomteelt, productie van melk en vlees en vanwege de landschappelijke waarde. De aanwezigheid van veehouderijen heeft ook neveneffecten. Met name bij de intensieve veehouderijen kan geurhinder bij omwonenden worden ervaren. De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) stelt de gemeente in staat om in een geurverordening van de Wgv afwijkende geurnormen of afstanden vast te leggen voor gebruik bij de vergunningverlening. Hiermee heeft de gemeente een sturingsinstrument in handen om de geuremissies uit stallen te regelen. De geurnormen worden vastgelegd in een geurverordening. Daarnaast kan de gemeente een beleidsregel opstellen om haar definitie van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij ruimtelijke ontwikkelingen vast te leggen. Deze geurgebiedsvisie geeft de onderbouwing van de voorgrond geurnormen voor vergunningverlening van veehouderij en de voorgrond- en achtergrondnormen die passen bij een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De verordening en de visie worden vastgesteld door de gemeenteraad. De beleidsregel wordt vastgesteld door het college van B&W.

1.1 Aanleiding

De gemeenteraad heeft op 23 november 2017 het college de opdracht gegeven om een actualisatie van de geurgebiedsvisie en geurverordening veehouderijen uit te voeren. Het beoogde effect is een door de gemeenteraad vastgestelde geurverordening en beleidsregels gebaseerd op de gebiedsindeling van de structuurvisie Haaren. De verordening en de beleidsregels zijn de basis voor de beoordeling van vergunningaanvragen en bestemmingsplanontwikkelingen voor en nabij veehouderijen voor het aspect geur.

Nieuwe ontwikkelingen en inzichten

De gemeente Haaren heeft in 2010 een geurverordening vastgesteld. Het is tijd om dit beleid langs de huidige inzichten te leggen. In deze visie wordt hier nader op ingegaan en wordt aangegeven hoe deze nieuwe inzichten zijn vertaald naar het beleid van de gemeente Haaren. De belangrijkste punten zijn:

- Er heeft een evaluatie van de landelijke wetgeving voor geur van veehouderij plaatsgevonden. Het voorkomen van nieuwe overlast situaties en voldoende zicht op het substantieel verminderen van bestaande overlast situaties zijn de belangrijkste pijlers van het advies. De wet- en regelgeving moet, meer dan nu, burgers beschermen tegen vermijdbare blootstelling aan geur. De vraag is of de huidige wetgeving en beleid voldoende bescherming biedt tegen geurhinder in de gemeente Haaren;
- GGD-bureau GMV adviseert gemeenten om het geurbeleid te heroverwegen vanwege nieuwe inzichten in de correlatie tussen geurbelasting en geurhinder. Dit sluit aan op de lijn die geschetst is in het adviesrapport van de Gezondheidsraad "Gezondheidsrisico's rond veehouderijen" en het kabinetsstandpunt. De gezondheidsraad en GGD-bureau GMV adviseren gemeenten om, in verband met belangrijke signalen dat er meer geurhinder te verwachten is bij een bepaalde geurbelasting dan eerder werd verwacht, in afwachting van een concreet toetsingskader volksgezondheid, gebruik te maken van de mogelijkheden die de wet biedt om daar waar nodig strengere geurnormen te gaan hanteren. Mede aanleiding voor dit advies is het onderzoek van de Academische Werkplaats Milieu & Gezondheid naar de correlatie tussen geurbelasting en hinder. Hierin wordt gesteld dat er meer hinder bij lagere geurbelasting kan worden ervaren dan eerder werd verwacht. Zijn deze resultaten van het onderzoek (en het advies van de GGD en Gezondheidsraad) aanleiding om in de gemeente Haaren in te steken op een hogere bescherming tegen geurhinder?;
- De provincie heeft in 2014 geurnormen voor de achtergrondbelasting in de Verordening ruimte vastgelegd. De provincie richt zich op maximaal 12% gehinderden in de bebouwde

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

kom en 20% buiten de bebouwde kom. Moet het beleid van de gemeente Haaren aansluiten bij het provinciaal beleid?;

- In andere gemeenten in de regio heeft actualisatie van het geurbeleid plaatsgevonden waarbij bovenstaande inzichten hebben geleid in aanpassing van de normen. Ondanks dat geurbeleid een lokale aangelegenheid is, kan dit voor de gemeente Haaren ook aanleiding zijn om aan te sluiten bij andere gemeenten.

Toetsingskader woon- en leefklimaat

Bij ruimtelijke ontwikkelingen vindt beoordeling van het woon- en leefklimaat plaats. Omdat er geen beleidsregel is, vindt per geval afweging plaats. Er is geen toetsingskader. Dit terwijl er steeds meer dynamiek in het buitengebied ontstaat vooral als gevolg van de omschakeling dan wel beëindiging van veehouderijen. Dit vraagt om een kader gebaseerd op maatschappelijk draagvlak en maatwerk. De huidige gemeentelijke verordening en de provinciale verordening streven naar een verschillende kwaliteit. De provincie gaat uit van 20% gehinderden in het buitengebied voor de achtergrondbelasting en de gemeentelijke verordening gaat uit van 25% gehinderden op basis van de voorgrondbelasting. Het is nodig om een duidelijk toetsingskader vast te stellen waarbij keuzes worden gemaakt in de gewenste normen voor de voorgrond- en achtergrondbelasting voor het woon- en leefklimaat.

Omgevingswet

De gemeente is bezig met de voorbereiding op de komst van de omgevingswet. In een omgevingsplan worden gebiedsgerichte kwaliteiten omgezet naar normen voor milieu. De gemeente Haaren is voornemens om het huidige milieubeleid gereed te maken voor de toekomst, en dus aan te sluiten bij de methodiek uit de omgevingswet. Dit betekent voor het geurbeleid dat een herziening plaats moet vinden.

Geurklachten

De algemene teneur is dat de geursituatie op dit moment acceptabel is op de meeste plekken. Dit houdt niet in dat er helemaal geen geurklachten vanwege veehouderijen zijn, waren of in de toekomst kunnen ontstaan. En het sluit niet uit dat er nergens hinder wordt ervaren. Er zijn drie locaties bekend. Er moet een inventarisatie van de exacte klachten plaatsvinden en zo nodig moet het beleid hier voor ingezet worden.

Benadrukt wordt dat dit op te stellen geurbeleid niet direct bestaande knelgevallen zal oplossen. De bedrijven hebben namelijk hun bestaande rechten waarbinnen ze mogen blijven opereren. Pas bij wijziging vindt toetsing aan het geurbeleid plaats. Daarnaast wordt benadrukt dat als gekozen wordt voor te strenge normen, omdat daarmee de snelste verbetering van de geursituatie zou optreden, er een afschrikwekkende werking voor bedrijven uit kan gaan. Bedrijven zullen bij te strenge normen blijven stilzitten en knelpunten zullen niet opgelost worden.

Herindeling

De gemeente Haaren streeft ernaar om te splitsen per 1 januari 2021. De vier dorpen gaan onderdeel uitmaken van buurgemeenten. De gemeenteraad heeft gevraagd de buurgemeenten te betrekken bij het proces.

1.2 Leeswijzer

De geurgebiedsvisie moet inzicht geven in de wijze waarop het nieuwe geurbeleid tot stand is gekomen. Er moet worden onderbouwd waarom normen zijn aangepast en waarom de gekozen waarden hierin zijn opgenomen.

Hoofdstuk 2 behandelt de relevante kaders waarmee rekening moet worden gehouden bij het opstellen van een geurgebiedsvisie. Hoofdstuk 3 behandelt de uitgangspunten waarbinnen de gebiedsvisie is opgesteld, zoals de gebiedsindeling en de relatie met streefwaarden voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat, de ontwikkelingen in de veehouderij en bevat technische informatie voor het berekenen van de achtergrondbelasting en de geurcontouren. Ook is ingegaan op de relatie tussen geur en gezondheid. Hoofdstuk 4 beschrijft het proces dat is doorlopen om te komen tot een gebiedsvisie.

In hoofdstuk 5 wordt de geursituatie in de huidig vergunde situatie beschreven. In hoofdstuk 6 wordt de toekomstige geursituatie beschreven aan de hand van een aantal ontwikkelscenario's waarmee knelpunten in beeld zijn gebracht. Hoofdstuk 7 bevat de motivatie van het voorgestelde beleid.

2. KADERS

In dit hoofdstuk zijn de kaders beschreven die de basis vormen voor de onderhavige geurgebiedsvisie. Dit is achtereenvolgens de landelijke regelgeving, de provinciale regelgeving en de gemeentelijke regelgeving. Ook wordt ingegaan op de evaluatie van de Wgv en de aankomende Omgevingswet.

2.1 Landelijke regelgeving

De landelijke regelgeving voor geur van dierenverblijven ligt vast in de op 1 januari 2007 in werking getreden Wgv en in het Activiteitenbesluit milieubeheer (Activiteitenbesluit). Deze regelgeving, die onderscheid maakt in voorgrondbelasting en vaste afstanden, dient in de eerste plaats voor de vaststelling van de vraag of voor een veehouderij een omgevingsvergunning kan worden verleend of een melding kan worden geaccepteerd. Achtergronden bij de Wgv zijn in bijlage I opgenomen.

Voorgrondbelasting

Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Wgv en artikel 3.115, eerste lid, van het Activiteitenbesluit gelden er normen voor de geurbelasting die een individuele veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object¹. Deze geurbelasting, uitgedrukt in odour units per kubieke meter lucht (ou_E/m^3), wordt 'voorgrondbelasting' genoemd. De maximale voorgrondbelasting is afhankelijk van de ligging van het geurgevoelige object (concentratiegebied of niet-concentratiegebied en binnen of buiten de bebouwde kom). De standaardnormen uit de Wgv en het Activiteitenbesluit zijn opgenomen in tabel 2.1. Deze normen gelden alleen voor dieren waarvoor geuremissiefactoren² zijn opgenomen in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv), zoals varkens, geiten, schapen, vleesvee en pluimvee. De emissiefactor per dier en het aantal dieren bepaalt de emissie van een individuele veehouderij. De verspreiding van de geur in de omgeving bepaalt vervolgens de voorgrondbelasting op een nabij gelegen gevoelig object, bijvoorbeeld op een burgerwoning.

Tabel 2.1: standaard normen Wgv voorgrondbelasting

Voorgrondbelasting (ou_E/m^3)	Binnen bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Concentratiegebied	3,0	14,0
Niet-concentratiegebied	2,0	8,0

Gemeente Haaren ligt in een concentratiegebied. Er geldt een voorgrondbelasting van 3,0 of 14,0 ou_E/m^3 . Op grond van artikel 6, eerste lid, van de Wgv en artikel 3.118, eerste lid van het Activiteitenbesluit kunnen gemeenten binnen een bepaalde bandbreedte variëren met de bescherming van geurgevoelige objecten. Deze bandbreedte is opgenomen in tabel 2.2.

Tabel 2.2: bandbreedte afwijken van standaardnormen

Bandbreedte (ou_E/m^3)	Binnen bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Concentratiegebied	0,1 - 14,0	3,0 – 35,0
Niet-concentratiegebied	0,1 - 8,0	2,0 – 20,0

Als een gemeente geen gebruik maakt van deze bevoegdheid of besluit geen eigen, afwijkende norm vast te stellen, gelden de vaste wettelijke normen.

¹ Een geurgevoelig object is een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

² Een geuremissiefactor is een bij ministeriële regeling vastgestelde geuremissie per dier, behorende bij een daartoe aangewezen diercategorie en huisvestingssysteem.

Vaste afstanden

Voor dieren zonder geuremissiefactor (zoals melkkoeien, paarden, konijnen en pelsdieren) gelden op grond van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Wgv en artikel 3.117, eerste lid van het Activiteitenbesluit minimaal aan te houden afstanden. Deze minimaal aan te houden afstanden zijn opgenomen in tabel 2.3.

Tabel 2.3: standaard vaste afstand Wgv

Vaste afstanden (meters)	Melkvee, paarden, e.a.*	Pelsdieren**				
		1-1.000 dieren	1.001-1.500 dieren	1.501-3.000 dieren	3.001-6.000 dieren	6.001-9.000 dieren
Binnen bebouwde kom	100	175	200	225	250	275
Buiten bebouwde kom	50	100	125	150	175	200

* Andere diercategorieën waar geen emissiefactoren voor bekend zijn

** Indien de pelsdieren in emissiearme huisvesting worden gehouden dan worden de afstanden uit de tweede rij van de tabel (buiten bebouwde kom) met 25 meter verkleind.

Op grond van artikel 6, derde en vierde lid van de Wgv en artikel 3.118, eerste lid, van het Activiteitenbesluit kunnen gemeenten bepalen dat binnen een deel van het grondgebied een andere afstand van toepassing is, met dien verstande dat deze ten minste de helft bedraagt van de afstand zoals opgenomen in tabel 2.3. Als een gemeente geen gebruik maakt van deze bevoegdheid of besluit geen eigen, afwijkende afstand vast te stellen, gelden de vaste wettelijke afstanden.

Achtergrondbelasting

De Wgv en het Activiteitenbesluit kennen normen voor de individuele veehouderij. Er zijn geen landelijke normen voor de achtergrondbelasting. De achtergrondbelasting is de gezamenlijke geurbelasting van alle rond een geurgevoelig object gelegen agrarische bedrijven. Dit aspect is wel van belang voor het toepassen van goede ruimtelijke ordening, omdat de achtergrondbelasting (net als de voorgrondbelasting) een maat is voor de aanvaardbaarheid van het woon- en leefklimaat. Gemeenten zijn vrij om eigen beleid ten aanzien van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te formuleren.

2.2 Provinciaal beleid en regelgeving

De provinciale regelgeving voor geur ligt vast in de op 19 maart 2014 in werking getreden Verordening ruimte Noord-Brabant (Vr N-B). Voor de inwerkingtreding van de Vr N-B had de provincie geen specifieke regelgeving. Wel waren er het reconstructiebeleid en de Ruimte voor Ruimte regeling die van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van de geursituatie in de gemeente Haaren.

Verordening ruimte Noord-Brabant

In artikel 6.3 en 7.3 van de Vr N-B zijn normen voor de achtergrondbelasting geur opgenomen. De achtergrondbelasting is de gecumuleerde geurbelasting van alle bedrijven tezamen. De kans op geurhinder mag in de bebouwde kom niet hoger zijn dan 12% en in het buitengebied niet hoger zijn dan 20%, tenzij er – indien blijkt dat de kans op geurhinder hoger is dan voornoemde percentages – maatregelen worden getroffen door de veehouderij die tot een daling leiden van de achtergrondbelasting, welke ten minste de eigen bijdrage aan de overschrijding van de achtergrondbelasting compenseert. De hinderpercentages van 12% en 20% komen volgens bijlage 6 uit de Handreiking bij de Wgv overeen met een gecumuleerde geurbelasting van respectievelijk 10 ou_E/m³ en 20 ou_E/m³.

De geurnormen zijn opgenomen om ervoor te zorgen dat er geen nieuwe overbelastingen voor de gecumuleerde geurhinder ontstaan en om bij te dragen aan een afname van de belasting waar deze

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

cumulatief te hoog is. Door onder voorwaarde van een proportionele bijdrage aan de afname van geurhinder ontwikkelingen toe te staan neemt de overbelasting af.

Gemeenten zijn vrij om eigen beleid ten aanzien van de achtergrondbelasting (kans op geurhinder) te formuleren mits de provinciale normen daarbij niet worden overschreden.

Reconstructiebeleid

In verband met de knelpunten op het Brabantse platteland zijn door de Provinciale Staten reconstructieplannen opgesteld. De knelpunten bestonden uit de stankcirkels van veehouderijbedrijven waardoor woningbouw niet meer plaats kon vinden, mestoverschot en de natuur die in het gedrang kwam. De reconstructieplannen behelzen een ruimtelijke aanpak die een integraal gebiedsgericht proces inhoudt. Er zijn gebieden aangewezen waar ruimte voor de veehouderij moet zijn (landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden) en gebieden waar de veehouderijen niet meer mochten uitbreiden (extensiveringsgebieden). Dit heeft geleid tot verplaatsing van de intensieve veehouderijen naar het verwevingsgebied en de landbouwontwikkelingsgebieden. In extensiveringsgebieden zijn veehouderijen weggegaan (afwaartse beweging) of beëindigd. Hierbij is gebruik gemaakt van de Verplaatsingsregeling intensieve veehouderijen (VIV) en de beëindigingsregeling intensieve veehouderijen (BIV). Het reconstructiebeleid is in de Vr N-B gewijzigd. In het gebied beperkingen veehouderij (voormalige extensiveringsgebieden) zijn geen uitbreidingen meer toegestaan. Het gemengd landelijk gebied is het gebied waar onder voorwaarden uitbreiding van veehouderijen mogelijk zijn. Dit was voorheen het verwevingsgebied en de landbouwontwikkelingsgebieden.

Ruimte voor Ruimte regeling

Sinds 2000 is de Ruimte voor Ruimte regeling van kracht. Met deze regeling wordt beoogd de kwaliteit van het landelijk gebied te verbeteren zonder dat dit tot uitgaven van de overheid leidt. Ruimtelijke kwaliteitsverbetering wordt bereikt door sloop van agrarische bedrijfsgebouwen en de kosten die dit met zich meebrengt te financieren via de uitgifte van bouw kavels of bouwtitels. De kern van de regeling is om de ruimtelijke kwaliteitsverbetering te financieren uit de overwaarde van de gronden na de functieverandering.

BiO regeling

Voor de Ruimte voor Ruimte regeling was er tot 2000 ook de zogenaamde BiO-regeling (Buitengebied in Ontwikkeling). Met deze regeling was het mogelijk om in ruil voor sloop van agrarische bebouwing woningen toe te voegen in het buitengebied.

2.3 Gemeentelijk beleid en regelgeving

Gemeenten kunnen, zoals in paragraaf 2.1 aangegeven, afwijken van de landelijke normen voor de voorgrondbelasting en de vaste afstanden. Een eventuele afwijkende gemeentelijke normering dient vastgelegd te worden in een verordening. Een geurgebiedsvisie moet deze verordening onderbouwen. De gebiedsvisie moet aantonen dat een – van de wet afwijkende – gemeentelijke normstelling nodig is om de gewenste ruimtelijke visie te realiseren.

De gemeente Haaren heeft op 21 januari 2010 de Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Haaren 2010 vastgesteld. De verordening trad in werking op 4 februari 2010. Op 25 oktober 2016 is de eerste wijziging van deze verordening vastgesteld en is per 23 december 2016 van kracht. In de geurverordening zijn van de Wgv en het Activiteitenbesluit afwijkende normen opgenomen.

In artikel 3 van de geurverordening is opgenomen dat de voorgrond geurbelasting ten hoogste:

- 14 ou_E/m³ mag bedragen in gebied A. Invloedsgebied van de bedrijfsterreinen in de gemeente, te weten 't Hopveld, Industrieweg en Broxven.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

- 6 ou_E/m³ mag bedragen in gebied B. Invloedsgebied van Eikendonk, lintbebouwing Capucijnenstraat, Assisië en Stichting Cello.
- 14 ou_E/m³ mag bedragen in gebied C. Invloedsgebied van Distelberg en De Noenes.

Er gelden de volgende afwijkende vaste afstanden:

In gebied A. Invloedsgebied van de bedrijfsterreinen in de gemeente, te weten 't Hopveld, Industriebweg en Broxven bedraagt de minimale afstand tussen een veehouderij met dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld en geurgevoelig object 50 meter.

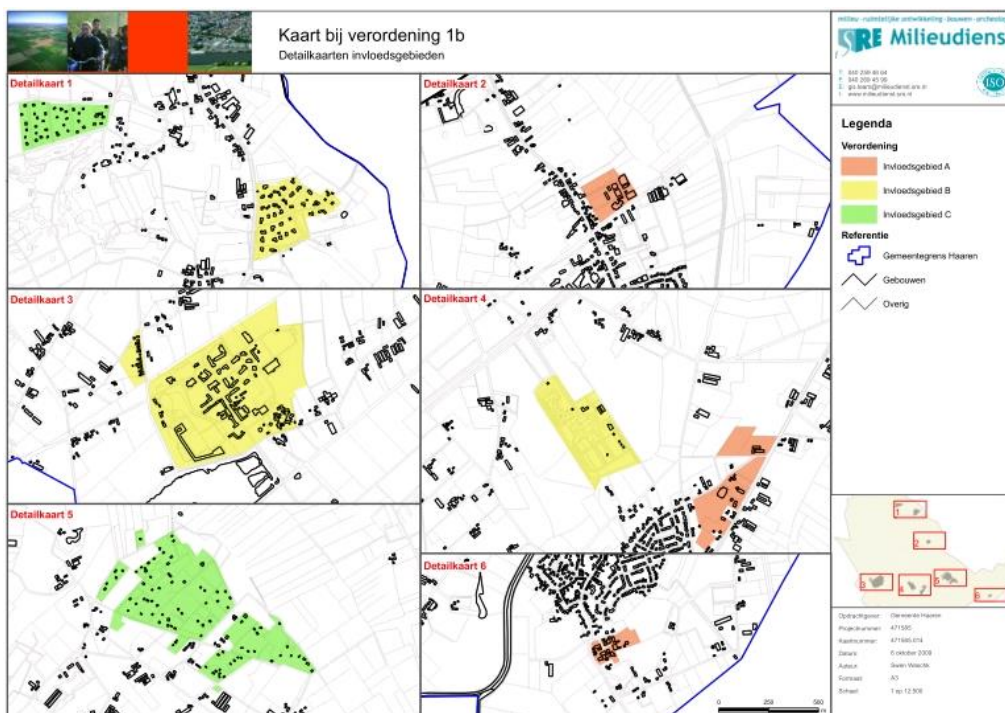
In de bebouwde kom bedraagt de minimale afstand tussen:

- een veehouderij met ten hoogste 56 dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld en geurgevoelig object 50 meter;
- een veehouderij met meer dan 126 dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld en geurgevoelig object 100 meter;
- een veehouderij met 56 tot 126 dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld en geurgevoelig object de waarde die volgt uit de formule $\text{Afstand} = 50 \text{ m.} + ((\text{aantal dieren} - 56) * 0,714)$.

Buiten de bebouwde kom geldt een minimale afstand van 25 meter tussen veehouderij met dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld en een geurgevoelige object, voor zover

- a) het uitsluitend betreft dieren van dezelfde categorie(ën) als die, welke overeenkomstig de vergunde situatie voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze verordening mochten worden gehouden, en
- b) het aantal dierplaatsen en de locatie daarvan tussen 25 en 50 meter tot het geurgevoelig object niet afwijkt van het aantal en de locatie overeenkomstig de onder a. bedoelde vergunde situatie.

In figuur 2.1 zijn de ligging van de gebieden A, B en C weergegeven.

Figuur 2.1: normgebieden verordening geurhinder en veehouderij Haaren 2010

Daar waar in de geurverordening geen afwijkende normen zijn opgenomen gelden de standaardnormen uit de Wgv en het Activiteitenbesluit.

2.4 Evaluatie Wet geurhinder en veehouderij

De staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft een bestuurlijke werkgroep gevraagd voor een evaluatie van de regelgeving rond geurhinder. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de VNG, IPO, LTO Nederland, GGD GHOR Nederland, Milieufederaties en afgevaardigden van burgergroeperingen. De werkgroep heeft vervolgens een advies uitgebracht over aanpassingen van de wet- en regelgeving voor geurhinder vanwege veehouderijen omdat er in de afgelopen periode veel kritiek is geuit op de regelgeving. In bijlage II is de brief die de werkgroep aan de staatssecretaris stuurde opgenomen.

De kern van het advies van de werkgroep

Het voorkomen van nieuwe overlast situaties en voldoende zicht op het substantieel verminderen van bestaande overlast situaties zijn de belangrijkste pijlers van het advies. De wet- en regelgeving moet, meer dan nu, burgers beschermen tegen vermijdbare blootstelling aan geur. Een hoge belasting van geur kan verschillende gezondheidseffecten oproepen bij de mens, zoals hinder, verstoring van gedrag en activiteiten en stress gerelateerde gezondheidsklachten. De relatie tussen de belasting van geur en de ervaren hinder wordt door verschillende factoren bepaald. Dat maakt het moeilijk om algemeen gedragen en wetenschappelijk onderbouwde geurnormen vast te stellen. Een gezond uitgangspunt voor beleid is daarom om geurhinder te voorkomen en bestaande hinder op te heffen, zo veel als redelijkerwijs mogelijk is. De belangen van de veehouders en de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen dienen daarbij uiteraard te worden betrokken.

Beleidsreactie staatssecretaris op evaluatie

De staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft met een brief gereageerd op de evaluatie van de werkgroep (zie bijlage II). Omdat geur een lokaal probleem is, is er een passende norm nodig op lokaal niveau. De Omgevingswet zal met het Besluit kwaliteit leefomgeving de gemeenten de ruimte bieden binnen een bepaalde bandbreedte de eigen norm te kiezen. Daarmee biedt de Omgevingswet de gemeenten handelingsruimte om het gewenste lokale maatwerk te bieden. Dit geeft tegelijkertijd ruimte voor een integrale aanpak en afweging voor de verduurzaming van de veehouderij.

Er zijn verschillende hinderbelevingsonderzoeken uitgevoerd over de jaren heen. De staatssecretaris maakt hieruit op dat de onderzoeken geen eenduidig landelijk verband opleveren tussen geurbelasting en hinderervaring (ten opzichte van de landelijke norm). Mede ook gelet op de ruimte die de Omgevingswet aan gemeenten biedt, geven de hinderbelevingsonderzoeken de staatssecretaris vooralsnog geen aanleiding om nieuw onderzoek uit te voeren en op basis daarvan de geurnormen aan te passen. Omdat geur vooral een lokaal vraagstuk is, zou lokaal onderzoek wél nut kunnen hebben ter onderbouwing van lokaal beleid en het vaststellen van de lokale norm. Bij de totstandkoming van dit geurbeleid in Haaren is overleg gevoerd met de inwoners en bedrijven in de gemeente.

2.5 Omgevingswet

Per 1 januari 2021 zal de Omgevingswet worden ingevoerd. De voorbereidingen zijn al geruime tijd aan de gang en de contouren worden al snel duidelijk. Ten aanzien van geur lijkt er vooralsnog weinig te wijzigen. De normen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Wet geurhinder en veehouderij worden overgenomen. De belangrijkste wijzigingen zijn dat de gemeente in het omgevingsplan de bebouwingscontour moet vastleggen. Dit is het gebied waarbinnen de lagere normen van toepassing

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

zijn en is vergelijkbaar met de bebouwde kom zoals in huidige wetgeving wordt toegepast. Daarnaast wijzigt de definitie van het geurgevoelige object.

Geurgevoelige objecten in de omgevingswet

In de omgevingswet worden geurgevoelige gebouwen en locaties beschermd. Een geurgevoelig gebouw is in ieder geval:

- a. een gebouw of deel van een gebouw dat een woonfunctie is, met uitzondering van een woonwagen, een drijvende woonfunctie en een woonfunctie waar 24-uurszorg plaatsvindt,
- b. een gebouw dat hoofdzakelijk bestaat uit onderwijsfuncties,
- c. een gebouw dat hoofdzakelijk bestaat uit gezondheidszorgfuncties met bedgebied,
- d. een gebouw dat hoofdzakelijk bestaat uit woonfuncties waar 24-uurszorg plaatsvindt, of
- e. een gebouw of deel van een gebouw dat een bijeenkomstfunctie voor kinderopvang met bedgebied is.

Een geurgevoelige locatie is in ieder geval een locatie voor:

- a. een woonwagen, of
- b. een drijvende woonfunctie.

Onder een geurgevoelig gebouw wordt ook verstaan een gebouw dat nog niet aanwezig is, maar op grond van een omgevingsplan of omgevingsvergunning voor een afwijkactiviteit mag worden gerealiseerd.

Het omgevingsplan kan andere geurgevoelige gebouwen of geurgevoelige locaties aanwijzen, mits er hoofdzakelijk sprake is van verblijf van mensen.

Dit betekent dat objecten zoals bedrijfsgebouwen en recreatiegebouwen die nu worden beschermd tegen geurhinder per 1 januari 2021 alleen nog bescherming krijgen als de gemeente dit regelt in haar omgevingsplan.

Hoe wordt in het nieuwe geurbeleid rekening gehouden met de omgevingswet

Een deel van de filosofie van de omgevingswet is dat het omgevingsplan zich richt op ontwikkelingen mogelijk maken. Normen en regels moeten alleen worden opgesteld als daar noodzaak voor bestaat.

Daarnaast vraagt de omgevingswet aansluiting te zoeken bij andere beleidsvelden. Dit is al gedaan door voor verschillende milieuaspecten dezelfde definitie van te beschermen objecten op te nemen. Daarnaast moet een differentie van de gemeente worden gemaakt waarbij verschillende kwaliteiten worden bepaald.

De insteek van dit nieuwe geurbeleid is om alleen normen op te nemen als dit nodig is. Daarnaast moeten de normen voldoende ruimte bieden voor afwegingsruimte als de situatie daarom vraagt. Dit laatste is van toepassing op de beleidsregel voor ruimtelijke plannen, waarin een hardheidsclausule is opgenomen.

Het is niet mogelijk om nu al de definitie van het geurgevoelige object te wijzigen omdat dit niet past binnen de huidige kaders van de wet. De bebouwingscontour is ook nog niet vastgesteld, hoewel dit logischer wijze kan worden vertaald als de bebouwde kom in dit nieuwe geurbeleid. Het inpassen van dit nieuwe geurbeleid in een omgevingsplan is een opgave die ligt voor de ontvangende gemeenten na opsplitsing van de gemeente Haaren. Het participatie proces dat hiervoor nodig is, is al wel doorlopen. De inspanning die daarvoor nodig is, lijkt met dit nieuwe beleid beperkt.

2.6 Geur en gezondheid

Geur kan verschillende effecten oproepen bij de mens, die als nadelig voor de gezondheid worden beschouwd. Bij de relatie tussen geur en gezondheid zijn vele biologische, psychologische en sociale factoren betrokken. Allereerst is de geurconcentratie van invloed op het optreden van gezondheidseffecten. Ook andere karakteristieken van de geur kunnen van invloed zijn. Daarnaast zijn demografische, sociaal-economische, persoonsgebonden en cognitieve factoren in meer of mindere mate van invloed op de mate van optreden van gezondheidseffecten. Sommige van deze factoren zijn onderling van elkaar afhankelijk.

In bijlage I is het Kennisbericht geur van het Kennisplatform veehouderij en humane gezondheid opgenomen. Hierin staat een uitgebreide beschrijving van de gezondheidseffecten van geur.

De Academische Werkplaats Milieu & Gezondheid heeft recent onderzoek uitgevoerd naar de correlatie tussen geurbelasting en ervaren hinder. Op 10 maart 2015 is een brief van GGD-bureau GMV hierover verstuurd aan de wethouders van de gemeenten in Noord Brabant. Hierin worden wethouders geïnformeerd over nieuwe inzichten in het dossier geurhinder van veehouderijen. Deze brief is in bijlage III opgenomen. Uit deze brief komt naar voren dat onderzoek van de Academische Werkplaats Milieu & Gezondheid bevestigt dat er bij gegeven cumulatieve geurbelasting aanzienlijk meer geurhinder wordt ervaren dan op basis van de Handreiking Wgv (bijlage 6 en 7 van de Handreiking, bijlage I van deze geurgebiedsvisie) te verwachten zou zijn in een concentratiegebied.

De resultaten zijn volgens de brief nog niet direct toe te passen voor vergunningverlening of geurgebiedsvisies. Gemeenten wordt geadviseerd beleid te ontwikkelen waarbij geurnormen worden aangescherpt om een emissie-standstill te bereiken.

In bijlage III is het algemene standpunt van de GGD'en ten aanzien van geur opgenomen.

3. UITGANGSPUNTEN

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten nader besproken die zijn gehanteerd bij het onderzoek naar de onderbouwing van de nieuwe geurnormen en gewenste afstanden.

3.1 Indeling van de gemeente Haaren

Het geurbeleid is gebiedsgericht. Dat wil zeggen dat geurnormen en gewenste afstanden worden gekozen die passen bij de aard en het karakter van een gebied. Als de lokale (geur)situatie daarom vraagt, kan tevens in een gebied een ruimere of strengere norm of afstand worden vastgesteld. Als basis voor de gebiedsindeling is de structuurvisie van de gemeente Haaren, de bestemmingsplannen en de Verordening ruimte Noord-Brabant gehanteerd. De reden hiervoor is dat daarmee aangesloten wordt bij andere beleidsvelden. We streven naar een integraal en eenduidig beleid. Gebiedsgerichte kwaliteiten omzetten naar passende normen voor milieu is een goede voorbereiding op de komst van de Omgevingswet.

Structuurvisie

De structuurvisie Haaren is op 22 januari 2015 vastgesteld. Hierin zijn de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid van het hele grondgebied van de gemeente Haaren vastgelegd. De structuurvisie beschrijft de mogelijkheden voor woningbouw, bedrijven, recreatie en toerisme. Ook gaat de visie in op de toekomstperspectieven voor agrarische ontwikkeling, milieu, water, cultuurhistorie en verkeer. De structuurvisie geeft een richting voor de langere termijn: 2025 / 2030.

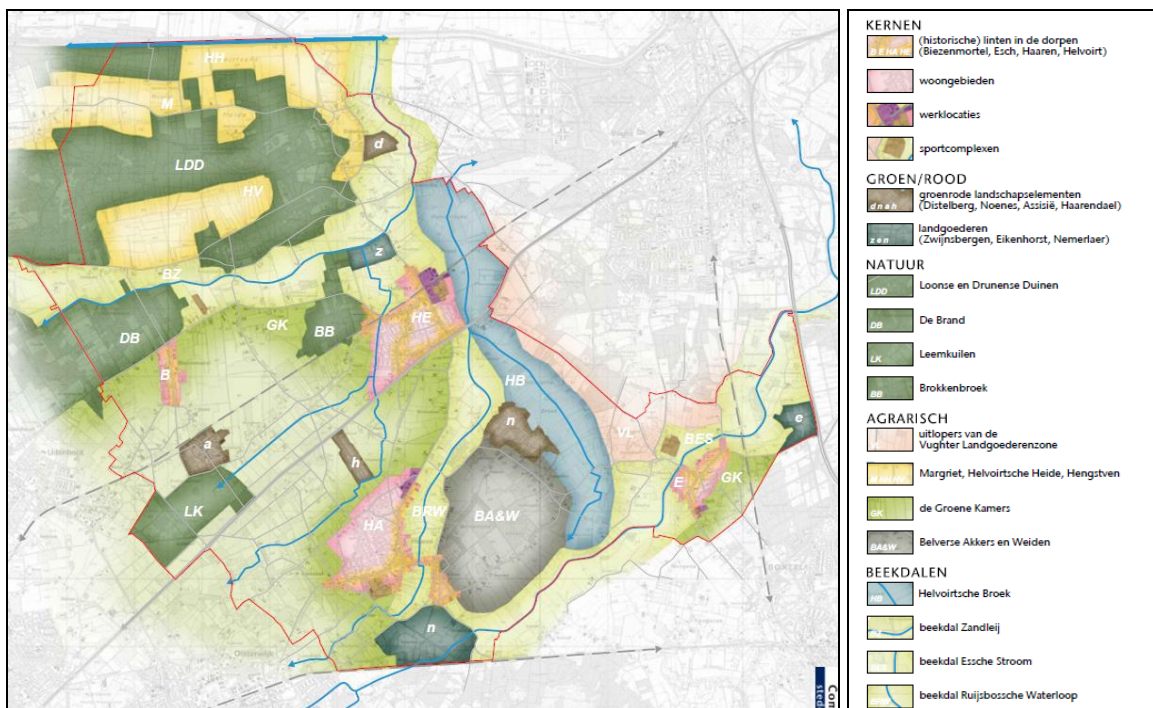
De structuurvisie Haaren bestaat uit 3 onderdelen, namelijk de visie, het uitvoeringskader en de atlas. De gemeente Haaren is een groene en levendige woongemeente, gelegen in 'Het Groene Woud' tussen de grote Brabantse steden. Dat groene karakter waarderen bewoners én bezoekers. Dit beeld wil de gemeente graag behouden. Tegelijkertijd wil de gemeente de ogen niet sluiten voor ontwikkelingen in onze gemeente of in onze omgeving. Die ontwikkelingen vragen vaak ruimte, staan soms haaks op het huidige ruimtegebruik en vragen om een duidelijk antwoord van de gemeente. Er is ruimte nodig voor bijvoorbeeld woningbouw, sportvelden, de boomteeltsector en voor betere wegen. Om het groene karakter te behouden is er in Haaren vooral vraag naar kwaliteit. Dit geldt ook voor ontwikkelingen: niet 'hoeveel', maar 'hoe' staat voorop. We willen graag uitgaan van het geheel en de ruimtevraag in samenhang bekijken. De samenhang tussen deze vraagstukken is breder dan een projectentabel met vierkante meters. Kortom: het is belangrijk dat de gemeente een samenhangende visie heeft op het ruimtegebruik.

Een structuurvisie is geen plan, maar een visie op een hoger abstractieniveau. Zij geeft richting aan ontwikkelingen die wellicht plaatsvinden, zonder dat die al concreet uitgewerkt zijn. De structuurvisie is de basis voor projecten die de gemeente en met name ook andere partijen in gang willen zetten. Specifieke visies voor bepaalde gebieden, ruimtelijke kaders en bestemmingsplannen volgen uit de structuurvisie. Ook worden mogelijke plannen en projecten getoetst aan de structuurvisie. Om richting te kunnen geven is deze visie opgebouwd uit drie verschillende, afzonderlijk van elkaar leesbare, onderdelen.

De gemeente Haaren heeft de ambitie zich te profileren als groene gemeente. Een groot deel van de structuurvisie gaat hier over. Daarnaast ziet de gemeente een vitale landbouw als een visitekaartje. Onder voorwaarden wil de gemeente zoveel mogelijk ruimte bieden aan de landbouw om te komen tot een op de marktgerichte productie die in evenwicht is met zijn omgeving. Dit is het beleidsuitgangspunt uit de structuurvisie ten aanzien van de agrarische bedrijfsomgeving: het agrarisch ontwikkelingsgebied. In de kernen ligt de nadruk op mogelijk maken van nieuwe woningbouw.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Een belangrijk onderdeel van de structuurvisie vormt de structuurvisiekaart. Vanuit de visie (deel A) en het Haarens Kwaliteitsmenu (onderdeel van deel B) wordt verwezen naar deze kaart om zodoende aan te geven op welke plaatsen bepaald beleid van toepassing is en waar bepaalde ontwikkelingsprincipes van toepassing zijn. Zo wordt in deel A van de visie bij de weergave van het sectorale beleid op diverse plaatsen aangegeven dat een wenselijke ontwikkeling 'dient te passen in (de karakteristieken) van de omgeving'. Op de structuurvisiekaart zijn deze verschillende omgevingen weergegeven. Zo is zichtbaar binnen welke omgevingskarakteristieken een initiatief moet passen. Ieder op de structuurvisiekaart weergegeven type omgeving (gebied) verwijst vervolgens naar het Haarens Kwaliteitsmenu. Hierin wordt per gebied beschreven wat de specifieke kwaliteiten zijn en hoe de kwaliteiten verder ontwikkeld kunnen worden. Zo wordt bij ieder initiatief getoetst of het past binnen de kwaliteiten van de omgeving.

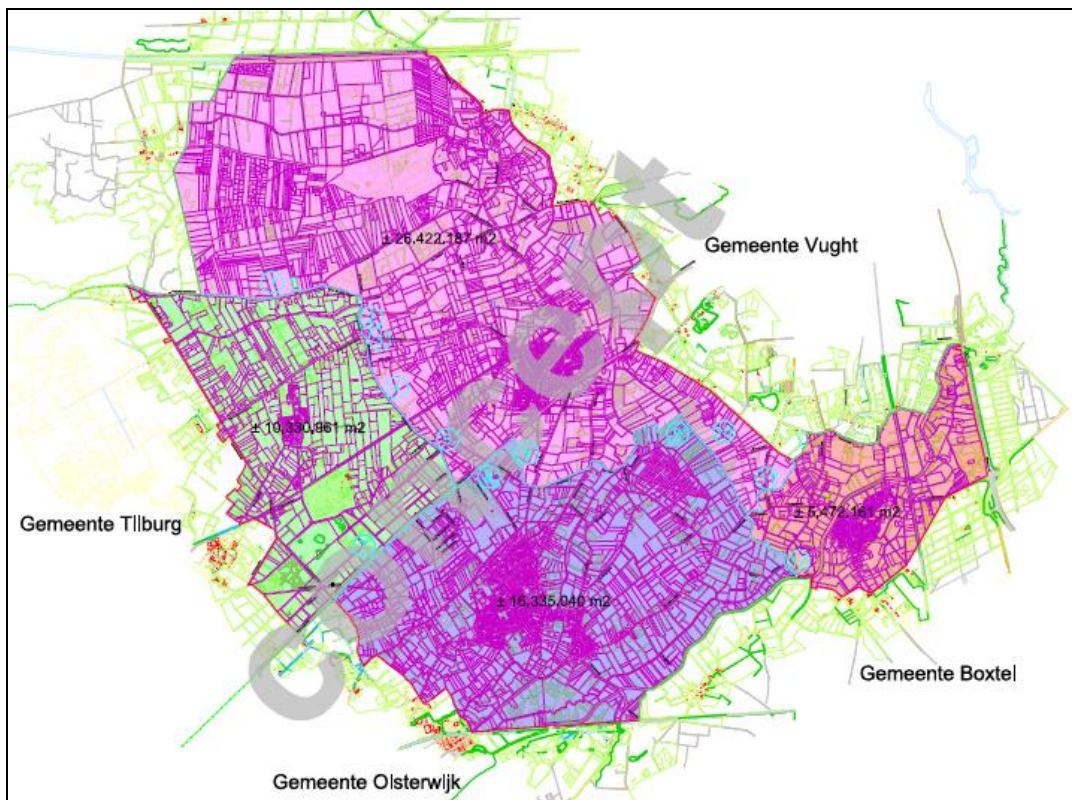
Figuur 3.1: kaart structuurvisie gemeente Haaren

Verordening ruimte Noord-Brabant

In de provinciale Verordening ruimte Noord-Brabant zijn onder andere regels opgenomen die relevant zijn voor individuele veehouderijen en daarmee het geurbeleid van de gemeente Haaren. In het Gebied beperkingen veehouderij is uitbreiding, vestiging van en omschakeling naar een veehouderij niet toegestaan. Daarnaast is een toename van de bestaande bebouwing niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn grondgebonden bedrijven. In het gemengd landelijk gebied en de groen blauwe mantel zijn onder voorwaarden uitbreidingen, vestiging van of omschakeling naar een veehouderij toegestaan. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat er wordt voldaan aan de normen voor de achtergrondbelasting en staldering.

Herindeling gemeente Haaren

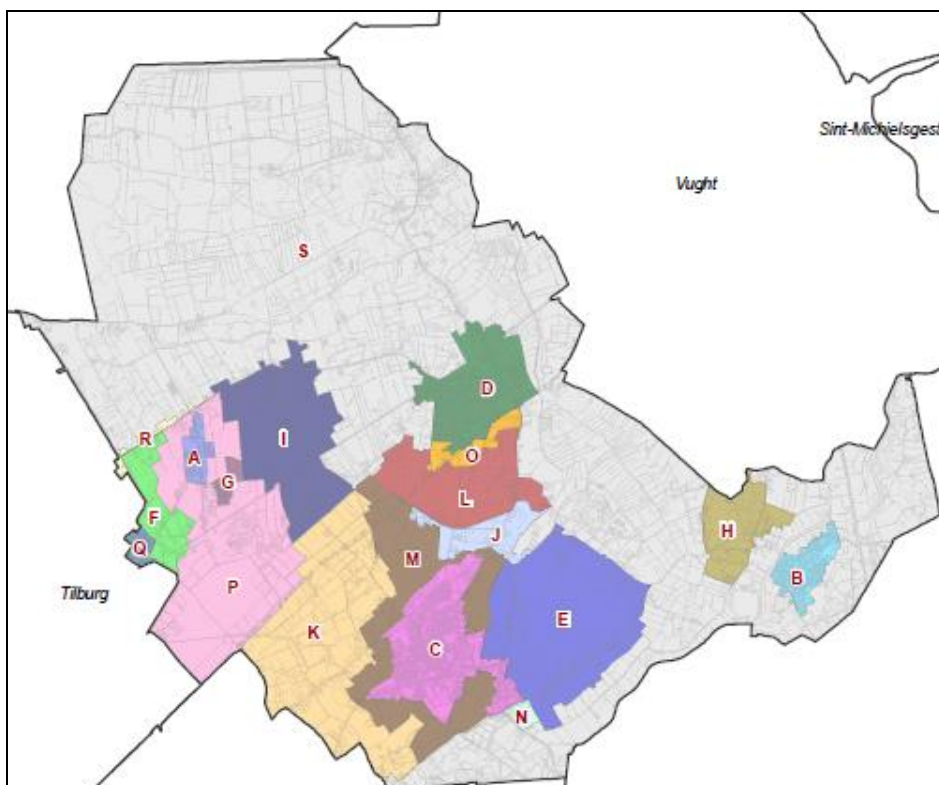
De gemeente Haaren streeft ernaar om te splitsen per 1 januari 2021. De vier dorpen gaan onderdeel uitmaken van buurgemeenten. Op 5 juli 2018 besloot de gemeenteraad van Haaren dat Biezenmortel bij Tilburg komt, Esch bij Bostel, Haaren bij Oisterwijk en Helvoirt bij Vught. De grenzen van de dorpen zijn in figuur 3.2 aangegeven.

Figuur 3.2: CONCEPT herindeling gemeente Haaren

Gebiedsindeling geurnormen

Op basis van figuur 3.1 en figuur 3.2 is de uiteindelijke gebiedsindeling gekozen.

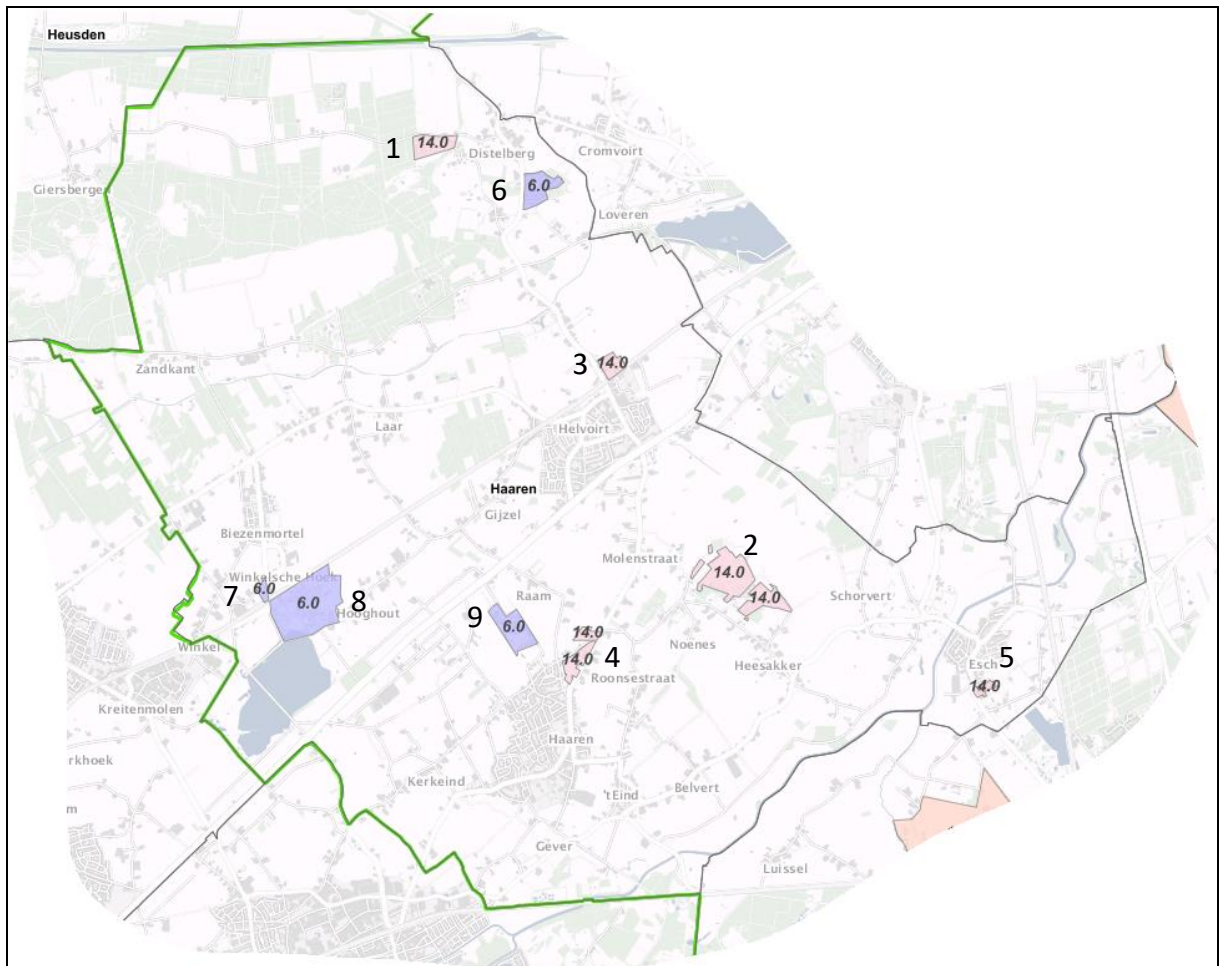
Figuur 3.2 gebiedsindeling

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

De begrenzing van de gebieden is zoveel mogelijk gebaseerd op de geldende bestemmingsplannen, structuurvisie en Verordening ruimte Noord-Brabant. De volgende gebieden worden onderscheiden:

- A t/m D: Woonkernen Biezenmortel, Esch, Haaren, Helvoirt: de dorpskernen zijn primair bedoeld voor wonen. Bedrijventerreinen in de kernen zijn toegevoegd aan deze gebieden;
- M t/m P: Gebied beperkingen veehouderij: in deze gebieden is ontwikkeling van woningenbouw en andere functies mogelijk of ligt de nadruk op natuur. Vanuit de provinciale regelgeving is uitbreiding van intensieve veehouderijen hier niet toegestaan.
- Q, R, S: Gebieden met natuurwaarden: de beekdalen en gebieden met natuur uit de structuurvisie.
- E t/m L: agrarisch ontwikkelingsgebied in het gemengd landelijk gebied: gebied geschikt voor ontwikkeling van agrarische bedrijven. Duidelijke verweving tussen wonen, agrarische sector en andere (agrarisch gerelateerde) bedrijvigheid. De gebieden zijn afkomstig uit de structuurvisie. De delen die ook in het gebied beperkingen veehouderij liggen, zijn toegekend aan het gebied beperkingen veehouderij;

In de Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Haaren 2010 is nog een aantal aparte gebieden opgenomen. Deze zijn niet op de gebiedsindelingkaart van figuur 3.2 weergegeven. In figuur 3.3 is de ligging aangegeven.

Figuur 3.3 overige gebieden

Het gebruik van de gebieden is als volgt:

1. Recreatiewoningen aan de Distelberg in Helvoirt. De voorgrondnorm was hiervoor $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied met natuurwaarden;
2. De Noenes (gebied met recreatiewoningen). De voorgrondnorm was hier $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied met natuurwaarden;
3. Bedrijventerrein Helvoirt. De voorgrondnorm hiervoor was $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in de kern Helvoirt;
4. Bedrijventerrein Haaren en milieustraat, gemeentewerf en brandweerkazerne. De oude voorgrondnorm was $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in de kern Haaren;
5. Bedrijventerrein Esch. De voorgrondnorm was hier $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in de kern Esch;
6. Villapark Eikendonk in Helvoirt. De voorgrondnorm was hiervoor $6 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied met natuurwaarden;
7. Lintbebouwing Capucijnenstraat in Biezenmortel. De voorgrondnorm hiervoor was $6 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied beperkingen veehouderij;
8. Assisië in Biezenmortel. Prisma zorgt hier voor mensen met een verstandelijke beperking. De voorgrondnorm hier was $6 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied beperkingen veehouderij;
9. Haarendael. In Huize Haarendael werden tot 2012 mensen met een verstandelijke beperking verzorgd. Daarnaast ligt gedenkplaats Haaren op het landgoed. Inmiddels heeft stichting Cello het landgoed verkocht. De voorgrondnorm was hier $6 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Conform de gebiedsindeling van figuur 3.2 ligt het in het gebied beperkingen veehouderij.

3.2 Beoordeling woon- en leefklimaat

Om een oordeel te kunnen geven over de geursituatie, is het van belang inzicht te hebben in de geurbeleving bij een bepaalde geurbelasting, oftewel de dosis-effect-relatie. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de voorgrondbelasting, wanneer er sprake is van één veehouderijbedrijf, en de achtergrondbelasting, wanneer er sprake is van meerdere veehouderijen.

Relatie geurbelasting en geurgehinderden

Er is sprake van geurhinder als mensen worden blootgesteld aan geur en dat als hinderlijk wordt ervaren. De mate waarin mensen geur als hinderlijk ervaren, is afhankelijk van de mate van blootstelling, maar ook van bijvoorbeeld de onaangenaamheid van de geur en de binding die de mensen hebben met het bedrijf dat de geur veroorzaakt. Geurhinder wordt uitgedrukt als percentage.

In het 'Geuronderzoek stallen intensieve veehouderij' van PRA Odournet 2001, is de relatie vastgelegd tussen geurbelasting en hinder. In dit onderzoek is ervan uitgegaan dat een geurhinderpercentage van 12% betekent dat 12% van de mensen desgevraagd in een telefonische leefomgevingsenquête aangeeft "soms of vaak last te hebben van geurhinder van veehouderijen". De relatie is vastgesteld op basis van circa 2.000 telefonische enquêtes bij omwonenden van varkenshouderijen verspreid over heel Nederland. Tijdens het onderzoek is gebleken dat in gebieden met relatief weinig veehouderijen bij dezelfde geurbelasting meer geurhinder wordt ervaren dan in gebieden met relatief veel veehouderijen. In gebieden met veel intensieve veehouderij is er sprake van gewenning aan of acceptatie van agrarische geur. Ook kan het zijn dat in veedichte gebieden fluctuaties in geur door omwonenden minder worden waargenomen (mede door de aanwezige hoge achtergrondconcentratie, gewenning daaraan en acceptatie). Dit zijn fluctuaties in de tijd, zoals zomer of winter, dag of nacht en relatief hoge geuruitstoot aan het einde van de productieperiode zoals bij vleeskuikens.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

In de "Handreiking bij de Wet geurhinder en veehouderij, aanvulling: Bijlagen 6 en 7" van 1 mei 2007, is in de tabellen A en B van bijlage 6 de relatie aangegeven tussen de geurbelasting en de geurhinder in concentratiegebieden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de hinder als gevolg van de voorgrondbelasting en de hinder als gevolg van de achtergrondbelasting. De belangrijkste percentages uit de tabellen A en B van bijlage 6 van de handreiking zijn in onderstaande tabel 3.1 weergegeven (percentages en normen hebben betrekking op concentratiegebieden zoals de gemeente Haaren).

Tabel 3.1: Relatie tussen het percentage geurghinderden en voorgrond- en achtergrondbelasting voor een concentratiegebied. Dit betreft het aantal respondenten dat aangaf soms of vaak geurhinder te ervaren bij een bepaalde geurbelasting volgens het PRA onderzoek in 2001

Percentage gehinderden	voorgrondbelasting ou _E /m ³	achtergrondbelasting ou _E /m ³
5 %	1,5	3
8 %	3	6
12 %	5	10
16 %	7	14
20 %	10	20
25%	14	28
27 %	16	32

Geuronderzoek GGD

GGD-bureau GMV en het IRAS van Universiteit Utrecht onderzochten de relatie tussen geurbelasting afkomstig van veehouderijen en de ervaren geurhinder bij ruim 13.000 respondenten op het platteland en in kleinere kernen van Noord-Brabant en Noord-Limburg. Het onderzoek (Geelen et al., 2015, Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?) werd uitgevoerd in het kader van de Academische Werkplaats Milieu & Gezondheid. In bijlage III is de factsheet hiervan opgenomen.

Onderzoeksresultaten bevestigen de signalen dat er bij gegeven cumulatieve geurbelasting aanzienlijk méér geurhinder wordt ervaren dan op basis van de Handreiking Wgv (bijlage 6 en 7) te verwachten zou zijn in concentratiegebied. De relatie tussen geurbelasting en hinder blijkt bovendien afhankelijk van diertype. Daarnaast is in dit onderzoek de relatie blootgelegd tussen geurbelasting en ernstige hinder. In de huidige agrarisch geurhindersystematiek wordt geen onderscheid gemaakt tussen diertype en mate van hinder. In tabel 3.2 staan de blootstellingsresponsrelaties voor geurhinder van cumulatieve geurbelasting in concentratiegebied weergegeven.

Tabel 3.2: Relatie tussen achtergrondbelasting en hinder en mate van hinder, gebaseerd op onderzoek GGD-bureau GMV uit 2015

Achtergrond-belasting ou _E /m ³	Hinder (soms/vaak)	Hinder (mate, score 6-10)	Ernstige hinder (mate, score 8-10)
1	12%	4%	2%
2	20%	7%	3%
4	30%	11%	5%
5	33%	13%	6%
10	46%	20%	11%
20	60%	29%	17%

GGD-bureau GMV adviseert aan gemeenten om in de bebouwde kom een norm voor de achtergrondbelasting van 4,7 ou_E/m³ aan te houden en in het buitengebied op 10,3 ou_E/m³. Deze waarden komen overeen met de 12% en 20% gehinderden die een score van 6 t/m 10 (op een schaal van 10) geeft aan de mate van hinder. GGD-bureau GMV adviseert deze wijze van beoordelen aan te

houden bij de beoordeling van geurhinder. Overigens, als wordt gekeken naar het aantal respondenten dat aangeeft soms of vaak geurhinder te ervaren (conform de systematiek van PRA in 2001 waarop de percentage van tabel 3.1 zijn gebaseerd), dan liggen deze geurbelasting veel lager (namelijk bij 1 en 2 ou_E/m^3).

In deze geurgebiedsvisie wordt aangesloten bij de correlatie tussen de geurbelasting en de percentage gehinderden uit de Handreiking (tabel 3.1) en niet bij de correlatie die GGD-bureau GMV in haar onderzoek vond (tabel 3.2). Zoals in het duidingsonderzoek van het RIVM is te lezen (<https://www.rivm.nl/documenten/oplegnotitie-resultaten-duidingsonderzoek-en-bouwstenen-voor-beleid>), zijn kanttekeningen te zetten bij zowel het PRA onderzoek dat ten grondslag ligt aan de Wgv als het GGD/IRAS onderzoek. De conclusie uit het duidingsonderzoek luidt: "Het PRA en het GGD/IRAS onderzoek verschillen in diverse opzichten van elkaar. Er zijn een aantal factoren geïdentificeerd die tussen beide studies verschillen en die van invloed kunnen zijn op de ligging van een geurhindercurve. De mate waarin deze factoren van invloed zijn op de ligging van de blootstelling-respons relatie is niet in kwantitatieve zin aan te geven." De resultaten van het GGD/IRAS onderzoek zijn (nog) niet verwerkt in nationaal of provinciaal beleid of regelgeving. Gezien de output van de bijeenkomsten passen de correlatie van tabel 3.1 beter bij de gemeente Haaren.

Ijkkpunten voor de achtergrondbelasting

De gebiedsindeling is gekoppeld aan een maximaal acceptabel hinderniveau en bijbehorende achtergrond geurbelasting. Richtinggevend voor de ijkkpunten zijn de hinderpercentages die in de Verordening ruimte Noord-Brabant zijn opgenomen. Deze waarden zijn weer onder andere afgeleid van de doelstelling van het Nationaal geurbeleid en advies van het Brabantse implementatieteam van de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Het Brabantse implementatieteam had in 2006 van bestuurders van gemeenten en provincie de opdracht gekregen om gemeenten te begeleiden bij het implementeren van de nieuwe Wgv en maakte onderdeel uit van de MOLO werkgroep veehouderij en milieu. In het team zaten geurspecialisten van de SRE milieudienst en de provincie Noord-Brabant. In bijlage IV is hun uitgewerkte advies aan de Brabantse gemeenten over streefwaarden voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat opgenomen.

De hinderpercentages zijn hieronder vertaald naar maximale waarden voor de achtergrond geurbelasting in overeenstemming met tabel 3.1 (handreiking bij de Wgv) en naar streefwaarden.

In de gemeente Haaren worden de volgende ijkkpunten gehanteerd voor de vaststelling van het acceptabel geurniveau in een gebied:

Een achtergrondbelasting van 10 ou_E/m^3 is voor de kernen maximaal aanvaardbaar

De Verordening ruimte Noord-Brabant geeft als norm voor de bebouwde kom een maximaal hinderpercentage van 12%. Dit komt volgens bijlage 6 (zie tabel 3.1) overeen met een achtergrondnorm van 10 ou_E/m^3 .

Daarnaast was in de Nederlandse Emissie Richtlijn (NeR, per 1 januari 2016 ingebouwd in het Activiteitenbesluit) een richtwaarde van 12% opgenomen. Het Activiteitenbesluit bevat het geurbeleid voor industriële inrichtingen. Als richtwaarde voor geur wordt hier uitgegaan van maximaal 12% gehinderden en maximaal 3% ernstig gehinderden (ernstig gehinderden zijn mensen die in een telefonische leefomgevingsenquête aangeven "ernstige geurhinder te hebben van veehouderijen"). Ondanks dat de veehouderijsector hier niet zondermeer mee is te vergelijken, is hier in overleg met deskundigen die nauw betrokken zijn geweest bij het opstellen van de Wgv, voor de bebouwde kom toch bij aangesloten. Dit komt ook vrij goed overeen met de oude omgevingscategorie I (woningen in de kern) uit de Wet stankemissie veehouderijen en de Brochure Veehouderij en Hinderwet waar een percentage van 11% gehinderden bij hoort.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Een achtergrondbelasting van 5 ou_E/m³ is voor de kernen goed

Gezien de uitkomsten van het GGD-onderzoek kan bij een achtergrondbelasting van 10 ou_E/m³ meer hinder worden verwacht dan op basis van tabel 3.1 is aan te nemen. Daarom is er een streefwaarde van 5 ou_E/m³ in het beleid van Haaren opgenomen.

Een achtergrondbelasting van 20 ou_E/m³ is voor het buitengebied maximaal aanvaardbaar

De bovengrens van 20% is door het implementatieteam van de Wgv (zie bijlage IV) en de Stuurgroep Dynamisch Platteland ontleend aan het PRA onderzoek naar de dosis-effectrelatie tussen geur en hinder. Daarnaast wordt het gemengd landelijk gebied als een dynamisch gebied gezien, waarbij verschillende functies mogelijk moeten zijn. Bij een waarde van 20% gehinderden wordt dit mogelijk gemaakt.

Dit hinderpercentage is ook door de provincie Noord-Brabant in haar beleid opgenomen. De Verordening ruimte Noord-Brabant geeft als achtergrondnorm voor het buitengebied een maximaal hinderpercentage van 20%. Dit komt volgens bijlage 6 (zie tabel 3.1) overeen met een achtergrondnorm van 20 ou_E/m³.

Burgerwoningen en veehouderijen liggen verspreid in het buitengebied. Daardoor is sprake van verspreid liggende bronnen en ook verspreid liggende "ontvangers". Verder is sprake van agrarische bedrijven die al sinds jaren in het buitengebied zijn gelegen. Vaak is er acceptatie van geur afkomstig van veehouderijen in de leefomgeving als gevolg van een (historische) binding met de sector of compensatie vanwege de landelijke woonomgeving en andere voordelen verbonden aan het wonen in het buitengebied. Ook gewinning speelt een rol en kan het zijn dat in veedichte gebieden fluctuaties in geur door omwonenden minder worden waargenomen (mede door de hoge aanwezige achtergrondconcentratie, gewinning daaraan en acceptatie).

Een achtergrondbelasting van 10 ou_E/m³ is voor het buitengebied goed

Gezien de eerste uitkomsten van het GGD-onderzoek kan bij een achtergrondbelasting van 20 ou_E/m³ meer hinder worden verwacht dan op basis van tabel 3.1 is aan te nemen. Daarom is er een streefwaarde voor de achtergrondbelasting van 10 ou_E/m³ in het beleid van Haaren opgenomen.

Berekeningen en ervaren geurhinder

In de praktijk blijkt dat de geurberekening met verspreidingsmodellen niet altijd overeenkomen met de werkelijk ervaren geurhinder. Zo kan het voorkomen dat de berekeningen een beeld schetsen van een redelijk woon- en leefklimaat, maar dat er desondanks geurklachten zijn. Ook het omgekeerde komt voor. Het GGD-bureau GMV geeft aan dat in de praktijk vaker geurhinder wordt ervaren dan op basis van de berekeningen wordt voorspeld. Het een en ander kan de volgende achtergronden hebben:

- de genoemde acceptatie van geur afkomstig van veehouderijen in de leefomgeving als gevolg van een (historische) binding met de sector of compensatie vanwege de landelijke woonomgeving en andere voordelen verbonden aan het wonen in het buitengebied. Ook gewinning aan geur speelt een rol en kan het zijn dat in veedichte gebieden fluctuaties in geur door omwonenden minder worden waargenomen (mede door de hoge aanwezige achtergrondconcentratie, gewinning daaraan en acceptatie);
- de geurberekeningen gaan uit van een bedrijfsemissie die bepaald wordt door de emissie per dier (emissiefactor) en het aantal aanwezige dieren. De emissiefactor is een jaargemiddelde waarde voor de uitstoot per dier. Dit betekent dat fluctuaties in de tijd niet tot uiting komen. Een voorbeeld hiervan zijn vleeskuikenbedrijven. Dit speelt ook in de gemeente Haaren een rol. In bijlage V is dit voorbeeld uitgewerkt. Daarnaast worden andere geurbronnen niet meegenomen in de berekeningen;

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

- de geurberekeningen gaan uit van gemiddelde klimatologische omstandigheden over de afgelopen 10 jaar. Bijzondere klimatologische omstandigheden komen daardoor niet tot uiting, zoals windstil weer of een andere windrichting dan gebruikelijk.
- de hinder is in de enquêtes van PRA bepaald in het buitengebied en in dorpen, niet in stedelijk gebied. Het is denkbaar dat mensen in steden hindergevoeliger zijn voor geur van veehouderijen dan mensen in dorpen en in het buitengebied. In de steden is men immers minder gewend aan deze geur en men heeft daar doorgaans ook minder binding met de bedrijfstak;
- de berekeningen zijn uitgevoerd met het computerprogramma V-Stacks. Dit model rekent volgens de laatste wetenschappelijke inzichten de verspreiding van geur en voldoet aan de rekenregels van het Nieuw Nationaal Model. Het model houdt echter geen rekening met bijzondere meteo-omstandigheden. Een windstille situatie waarbij de lucht nauwelijks verspreid en waarbij de geurpluim naar bewoonde gebieden kan verplaatsen, wordt niet berekend. Daarnaast is uit onderzoek van de provincie Noord-Brabant gebleken dat in bepaalde specifieke gevallen de uitkomsten van V-stacks grote verschillen met de werkelijke geurbelasting vertoont. In verband hiermee heeft de provincie een brief naar het ministerie gestuurd met het verzoek om een betrouwbaar instrument te hebben voor vergunningverlening;
- het GGD-bureau GMV heeft aangegeven dat in de praktijk vaker geurhinder wordt ervaren (of kan worden ervaren) dan op basis van bijlage 6 en 7 van de Wgv, de rekenmodellen en de verouderde GGD-richtlijn wordt voorspeld. Dit staat ook nader beschreven in de brief van GGD GHOR Nederland in bijlage III.

In de volgende paragraaf is het voorgaande uitgewerkt voor de gebiedsindeling van Haaren.

Achtergrondbelasting

Op basis van voorgaande gegevens is een vertaling naar streefwaarden voor de achtergrondbelasting voor de gebieden gemaakt. In dit voorstel is voor de geursituatie per gebied een onderverdeling gemaakt in de volgende categorieën:

- goed: het woon- en leefklimaat voldoet aan de streefwaarde voor de achtergrondbelasting en is gezien de functie passend;
- afweegbaar: het woon- en leefklimaat is gezien de functie niet optimaal en verdient daarom aandacht. De geurbelasting ligt dicht bij de grenswaarde dan bij een goede geursituatie. De geursituatie wordt hier als redelijk beschouwd. Het toevoegen van een nieuwe geurgevoelig object in een afweegbare geursituatie of uitbreiding van een bouwvlak van een veehouderij is alleen met nadere motivering mogelijk;
- niet aanvaardbaar: het woon- en leefklimaat is gezien de functie niet aanvaardbaar. Voorkomen moet worden dat geurgevoelige objecten hierin terecht komen. Het is niet toegestaan om nieuwe geurgevoelige objecten in een niet aanvaardbare geursituatie toe te staan. Ook mogen veehouderijen niet uitbreiden als er daardoor meer objecten in een slechte geursituatie komen.

Bij de analyse van de berekeningen is het aantal geurgevoelige objecten in de hierboven genomen geurklassen geteld.

In tabel 3.3 zijn de streefwaarden voor de achtergrondbelasting per gebied weergegeven en is het bijbehorende percentage gehinderden volgens bijlage 6 van de handreiking Wgv vermeld. In de kernen is de hoogste bescherming tegen geurhinder aangehouden. Voor het buitengebied is minder bescherming geboden.

Tabel 3.3: Gehanteerde gebiedsindeling, geurklassen en geurhinderniveaus

Gebied	achtergrondbelasting in odour units (ou_E/m^3)		
	Aanvaardbaar	Afweegbaar	Niet aanvaardbaar
Woonkernen	0 - 5	5 – 10	>10
Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	0 – 10	10 - 20	>20
Gebied beperkingen veehouderij	0 – 10	10 - 20	>20
Gijzelsestraat e.o.	0 – 10	10 - 20	>20
Winkelsestraat e.o.	0 – 10	10 - 20	>20
Gebied natuur en beekdalen	0 – 10	10 - 20	>20
Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	0 – 10	10 – 20	>20

Uit tabel 3.3 komt naar voren dat een goede geursituatie in een woongebied een lagere geurbelasting en percentage geurgehinderden betekent dan een goede geursituatie in het buitengebied. Op deze wijze zijn de streefwaarden voor de achtergrond geurbelasting afgestemd op de functie van een gebied.

3.3 Veehouderijbestand

In de berekeningen is uitgegaan van het veehouderijbestand met peildatum 1 januari 2018. Dit bestand is opgebouwd uit dossieronderzoek van de individuele bedrijven in de gemeente Haaren. Ook is rekening gehouden met de veehouderijen in naburige gemeenten binnen een straal van 2 km. Dit zijn de gemeenten Heusden, Tilburg, Oisterwijk, Boxtel, Sint-Michelsgestel en Vught. De gegevens van de bedrijven in deze gemeente zijn afkomstig uit het provinciale Web bvb.

Voor de inrichtingen van de omliggende gemeenten is gerekend met de volgende standaardparameters:

- emissiepunthoogte: 5 m;
- gemiddelde gebouwhoogte: 5 m;
- diameter emissiepunt: 0,5 m;
- uittreesnelheid: 4 m/s.

Alle berekeningen zijn uitgevoerd met het verspreidingsmodel V-stacks gebied, versie 2010. De gehanteerde ruwheid voor de gehele gemeente Haaren bedraagt 0,37.

In de berekeningen zijn geen bedrijven met dieren waarvoor geen emissiefactor is vastgesteld, meegenomen. Dit zijn paarden, melkrundvee, zoogkoeien, vrouwelijk jongvee jonger dan 2 jaar, nertsen en konijnen.

3.4 Andere geurbronnen dan veehouderijen

De Wgv heeft uitsluitend betrekking op de geurhinder afkomstig van dierenverblijven. Op andere geurbronnen is de Wgv niet van toepassing. Voorbeelden van dergelijke bronnen zijn verkeer, industriële installaties, houtkachels, maar ook andere bronnen bij agrarische bedrijven zoals mestverwerking, voeropslag en mest uitrijden. Deze bronnen dragen ook bij aan de geurbelasting op de leefomgeving.

In veel gevallen ontbreken de objectieve kengetallen om de uitstoot van deze bronnen 'op te tellen' bij de geurbelasting afkomstig uit dierenverblijven. Bovendien verschilt per bron de blootstellingsduur en -frequentie en de aard en (on)aangenaamheid van de geur.

In bijlage VI is een memo opgenomen hoe in het kader van het Activiteitenbesluit omgegaan wordt en kan worden met geur afkomstig van deze bronnen.

3.5 Geurgevoelige objecten

Voor de analyse is in de rekenmodellen de gecumuleerde belasting, oftewel de achtergrondbelasting, op de geurgevoelige objecten per gebied bepaald. Op de geurgevoelige objecten is een voorgrond geurnorm van toepassing, welke bepalend is voor de mogelijkheden van de bedrijven om door te groeien.

Voor de definitie van een geurgevoelig object wordt verwezen naar de toelichting op de Wgv in bijlage I. In de analyses en berekeningen zijn (voormalige) bedrijfswoningen van veehouderijen niet meegenomen.

Het totaal aantal geurgevoelige objecten in de gemeente Haaren bedraagt 5.549. Dit aantal is in de analyses meegenomen. De geurgevoelige objecten van de buurgemeenten zijn niet in de analyses meegenomen, maar zijn wel ingevoerd om de doorgroei van de veehouderijen in zowel de gemeente Haaren als in de buurgemeenten te kunnen bepalen.

Er is onderzocht of het geurbeleid effect heeft op veehouderijen in de naburige gemeenten. Dit is niet het geval. Ook is de geurbelasting op de woningen in de buurgemeenten vanwege de bedrijven in Haaren over het algemeen laag.

3.6 Scenario's en doorgroeimogelijkheden van de veehouderijbedrijven

In het onderzoek naar nieuwe voorgrond geurnormen en vaste afstandseisen zijn ontwikkelscenario's berekend, waarbij rekening is gehouden met de doorgroei van de veehouderijbedrijven. Met deze ontwikkelscenario's worden potentiële knelpunten en gebieden waar mogelijk een verbetering van de geursituatie kan optreden in beeld gebracht. In de ontwikkelscenario's is ervan uitgegaan dat alle bedrijven hun ontwikkelingsruimte benutten. In de praktijk zal dit niet het geval zijn.

Er zijn geurnormvarianten doorgerekend. In deze varianten wordt ervan uitgegaan dat bedrijven in principe door ontwikkelen tot het beschikbare bouwvlak volledig is benut. Op 1,5 ha bouwvlak is een gesloten bedrijf met 750 zeugen mogelijk. Er rekening mee houdende dat bedrijven bij uitbreiding emissiearme technieken moeten toepassen, is 30% reductie (van traditionele huisvesting) aangehouden voor de maximale emissie. Het emissieplafond bedraagt dan 60.375 ou_E/s (bij een bouwvlak van 1,5 ha). Er is gerekend met een emissieplafond van 40.250 ou_E/s per ha bouwvlak. Zie bijlage VII voor de onderbouwing hierbij.

Bedrijven waarvan wat omvang of ligging betreft geen uitbreiding wordt verwacht, zijn ingevoerd op basis van vergunde rechten en niet op basis van het emissieplafond. Dit zijn bedrijven in het gebied beperkingen veehouderij, bedrijven met vooral melkrundvee en kleine bedrijven (met of zonder rundvee).

Voor bedrijven die in hun Bedrijfsontwikkelingsplan in het kader van het Actieplan ammoniak hebben aangegeven te stoppen voor 2020, zijn de maatregelen die genomen zijn in het kader van de actieplannen ingerekend. Er is voor deze stoppende bedrijven gerekend met een geuremissiereductie van 30%. Dit is het ingeschatte gemiddelde effect op de geuremissie van de tijdelijke maatregelen die voor ammoniak worden genomen.

In de scenario's is ook rekening gehouden met de 50% regeling. In het geval een bedrijf met de vergunde emissie de geurnorm al overschrijdt, is de 50% regeling toegepast. De regeling is van toepassing voor intensieve veehouderijbedrijven die een overbelaste situatie veroorzaken en nog uitbreidingsmogelijkheden hebben. Een overbelaste situatie wil zeggen dat de voorgrondnorm in de huidige situatie en aangevraagde situatie wordt overschreden ter plaatse van een geurgevoelig object.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Bij de uitbreiding hoeft het bedrijf niet geheel terug te gaan totdat de geldende norm wordt bereikt. In het Activiteitenbesluit houdt de regeling in dat de helft van het verschil tussen de huidige geurbelasting en de geldende geurnorm mag worden gebruikt voor de uitbreiding. De regeling in de Wet geurhinder en veehouderij verschilt hiervan en heeft in het algemeen minder reducerend effect op de geurbelasting.

Zo kan door het toepassen van technische maatregelen, zoals een luchtwasser (of wat geurreductie tenminste gelijkwaardig) of het verhogen van het emissiepunt de veestapel worden uitgebreid. In dat geval moet wel 50% van de bereikte geurreductie worden ingezet om de geurbelasting ter plaatse te verbeteren. De overige 50% reductie mag dan vervolgens worden omgezet in vee-aantallen die een geurfactor hebben.

Opgemerkt moet worden dat het niet zeker is dat bedrijven ook altijd door ontwikkelen. Zo kunnen bedrijven die de 50% regeling moeten toepassen besluiten niet te ontwikkelen. Als bedrijven niet ontwikkelen dan blijft de geursituatie zoals deze is en wordt geen afname bereikt.

Varianten normensets

Om te komen tot een voor de gemeente passende normenset voor de voorgrondbelasting is in de berekeningen gevarieerd met de in tabel 3.4 genoemde voorgrond geurnormen.

Tabel 3.4: normensets voorgrond

Gebied	Voorgrond geurnorm in ou _e /m ³ per variant			
	Variant 1: 14 ou (huidige normen)	Variant 2: 10 ou	Variant 3: 8 ou	Variant 4: 16 ou
Woonkernen	3	3	3	3
Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	6	10	8	16
Gebied beperkingen veehouderij	14	10	8	16
Gijzelsestraat e.o.	14	10	8	16
Winkelsestraat e.o.	14	10	8	16
Gebied natuur en beekdalen	14	10	8	16
Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	14	10	8	16

De bijbehorende gebiedsindeling is in figuur 3.2 weergegeven.

4. PROCESBESCHRIJVING

De betrokken partijen bij geurbeleid zijn naast de gemeente Haaren (ambtelijke medewerkers, college, gemeenteraad) de veehouders, burgers, natuur- en milieuorganisaties en buurgemeenten. Bij de totstandkoming van het nieuwe beleid zijn alle partijen betrokken. In dit hoofdstuk zijn de overlegmomenten met de belanghebbende beschreven.

4.1 De rol van het projectteam

De voorbereidingen voor het ontwikkelen van het nieuwe geurbeleid zijn in het najaar van 2017 opgestart. Er is een ambtelijk projectteam gevormd voor de technische en inhoudelijke werkzaamheden en het begeleiden van het proces. Bij dit team hoorden:

- de heer W. Moonen, projectleider van mijngemeentedichtbij;
- de heer L. van Beurden, projectleider van mijngemeentedichtbij en voormalig senior beleidsmedewerker van de gemeente Haaren op het gebied van milieubeleid (tot 1 november 2017);
- de heer S. Hermsen, specialist van de ODBN;
- mevrouw E. Hoogstraten, agrarisch vergunningverlener van de ODBN;
- mevrouw L. Verduijn, senior beleidsmedewerker van de gemeente Haaren met name voor ruimtelijke ordening in het algemeen en het buitengebied in het bijzonder.

Op 23 november 2017 is het raadsvoorstel met de bestuursopdracht voor actualisatie gebiedsvisie en geurverordening veehouderijen goedgekeurd. Hierbij zat ook het plan van aanpak.

In het projectteam is besproken hoe de belanghebbenden betrokken worden bij het proces. Het projectteam heeft de geurberekeningen voor de verschillende scenario's uitgevoerd en de resultaten gevisualiseerd op geurkaarten. Daarnaast zijn analyses uitgewerkt met betrekking tot het woon- en leefklimaat voor de geurgevoelige objecten en de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen. Alle aspecten zijn in deze rapportage van de geurgebiedsvisie opgenomen. Na de ter inzage legging van de ontwerpverordening geurhinder en veehouderij en de ontwerp geurgebiedsvisie, heeft het projectteam de inspraakreacties beantwoord in een Nota van inspraak. Deze is daarna samen met de definitieve geurgebiedsvisie en geurverordening ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Op 14 maart 2019 is een presentatie gegeven in het raadsplein. Deze presentatie was openbaar toegankelijk.

4.2 Buurgemeenten

De gemeenteraad heeft bij de opdrachtverstrekking nadrukkelijk gevraagd de buurgemeenten te betrekken in verband met aanstaande opdeling van de gemeente. In het begin van het proces (eerste kwartaal 2018) zijn alle buurgemeenten bezocht en is aangegeven dat de gemeente Haaren het geurbeleid gaat actualiseren. De gemeenten zijn in de gelegenheid gesteld om hun input te geven. Op 2 oktober 2018 is een overleg geweest met alle buurgemeenten om de voorlopige bevindingen te bespreken. Daarbij zijn ook de eerste contouren van het voorstel dat het projectteam gaat maken, besproken. Vervolgens is de concept geurgebiedsvisie aan de buurgemeenten toegestuurd.

Tijdens de ter inzage termijn hebben ook de buurgemeenten officiële zienswijzen op het voorstel in kunnen dienen. Deze zijn niet binnen gekomen.

4.3 De werkgroep

Een werkgroep van belanghebbende veehouders, burgers, natuur- en milieuorganisaties en GGD-bureau GMV heeft meegedacht met het ambtelijke projectteam over de uitvoering van het proces om te komen tot een actualisatie van het geurbeleid. De werkgroep is drie keer bijeengekomen. De verslagen hiervan zijn in bijlage VIII opgenomen.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Voor de werkgroep zijn leden gevraagd die interesse en affiniteit met de materie hebben en waar mogelijk ervaring met geurwetgeving. Er is getracht tot een evenwichtige groep te komen. In de werkgroep waren vertegenwoordigd:

- de sector (ZLTO) met 2 leden;
- Stichting landschap, natuur en milieu Haaren met 1 lid;
- GGD-bureau GMV met 1 lid.

Agendalid waren daarnaast Recron, ondernemersvereniging Haaren en coöperatie Duurzame Energie Haaren.

De werkgroep heeft meegedacht over de door te rekenen scenario's, de participatie van andere inwoners en gebruikers van het grondgebied van de gemeente Haaren en de uitkomsten van deze bijeenkomsten helpen duiden. Daarnaast heeft de werkgroep aandachtspunten aan het projectteam meegegeven voor het voorstel van de actualisatie van het geurbeleid. Het voorstel zelf is doorgestuurd aan de leden voordat deze naar het college is verstuurd, zodat hun reactie door het college kan worden meegewogen.

4.4 Bijeenkomsten

Op 19 en 20 juni 2018 hebben wij bijeenkomsten gehouden voor de stakeholders. Hierbij waren alle inwoners en ondernemers uit de gemeente Haaren uitgenodigd. Op 19 juni is de bijeenkomst gehouden in gemeenschapshuis Den Domp in Haaren voor mensen uit Haaren en Esch. Op 20 juni hielden wij de bijeenkomst in gemeenschapshuis de Vorselaer in Biezenmortel voor de mensen uit Helvoirt en Biezenmortel. Wethouder Vromans verzorgde namens het college een inleiding en vatte de avonden op het eind samen.

De avonden waren goed bezocht. De aanwezigen kregen eerst een inleiding in de wet- en regelgeving van geur en het Haarens geurbeleid. Vervolgens gingen de aanwezigen in groepen een aantal stellingen behandelen. Met behulp van de resultaten van deze besprekingen wilde de projectgroep input krijgen voor het geurbeleid. Het verslag van deze bijeenkomsten is in bijlage VIII gevoegd.

De bijeenkomsten hebben het volgende opgeleverd dat te gebruiken is voor het nieuwe geurbeleid:

- De meeste aanwezigen willen zo min mogelijk sturing op normen, en zien meer in samen in overleg te werken naar een oplossing of uitbreiding. Bedrijven moeten kunnen ontwikkelen. Daarentegen moet voorkomen worden dat er clusters van grote bedrijven ontstaan en daarmee te veel hinder. Voor het beleid betekent dit dat de noodzaak voor aanscherping van normen in agrarische ontwikkelingsgebieden duidelijk aantoonbaar moet zijn;
- De huidige geursituatie is over het algemeen goed. Dat moet worden behouden. Het nieuwe beleid moet tenminste voor een standstill van de geursituatie zorgen;
- Er is geen eensluidendheid of bepaalde geurgevoelige objecten uitgesloten kunnen worden van bescherming. Het voortzetten van de huidige beoordelingswijze of iets geurgevoelig is of niet ligt daarmee voor de hand;
- Voor melkveebedrijven hoeven er geen aanvullende regels worden gesteld. Het huidige beleid werkt prima. Er is acceptatie van geur afkomstig van deze bedrijfstak. Er moet wel gewaakt worden dat bij zeer grote melkveebedrijven dit anders kan zijn. Het is niet verstandig om oneindig grote bedrijven toe te staan op korte afstand van woningen.

4.5 Besluitvorming door de gemeenteraad

De Wgv verschaft de gemeenteraad de bevoegdheid om op basis van ruimtelijke overwegingen een bepaalde geurbelasting al dan niet acceptabel te achten (artikel 6 van de Wgv). Op deze wijze wordt

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

de gemeente beleidsvrijheid geboden en kan zij, binnen zekere grenzen, maatwerk verlenen in vergunningverlening aan veehouderijen. De gemeenteraad is bevoegd in een verordening voor (delen van) zijn grondgebied een andere waarde of een andere afstand vast te leggen, die door het bevoegd gezag bij vergunningverlening moet worden gehanteerd. Het bevoegd gezag is ruimte geboden om rekening te houden met de ruimtelijke en milieuhygiënische feiten en omstandigheden in een concreet gebied en met de gewenste (toekomstige) ruimtelijke inrichting van dat gebied.

Gelet op bovenstaande tekst uit de Memorie van toelichting bij de Wgv is de gemeenteraad bevoegd om - rekeninghoudend met de wettelijke randvoorwaarden - een geurverordening op te stellen. De gedachte van de wetgever daarachter is dat daarmee het stellen van (andere) geurnormen deel uitmaakt van het democratische besluitvormingsproces. In dit proces wordt bepaald welk geurniveau aanvaardbaar wordt gevonden en welke geurnormen daarbij passen. Daarnaast is op een gemeentelijke verordening inspraak van toepassing. Kortom, de gemeenteraad besluit over de geurnormen. Om het democratische besluitvormingsproces zo goed mogelijk te ondersteunen, hebben belanghebbenden in een klankbordgroep haar mening kunnen vormen.

Communicatie naar de raad

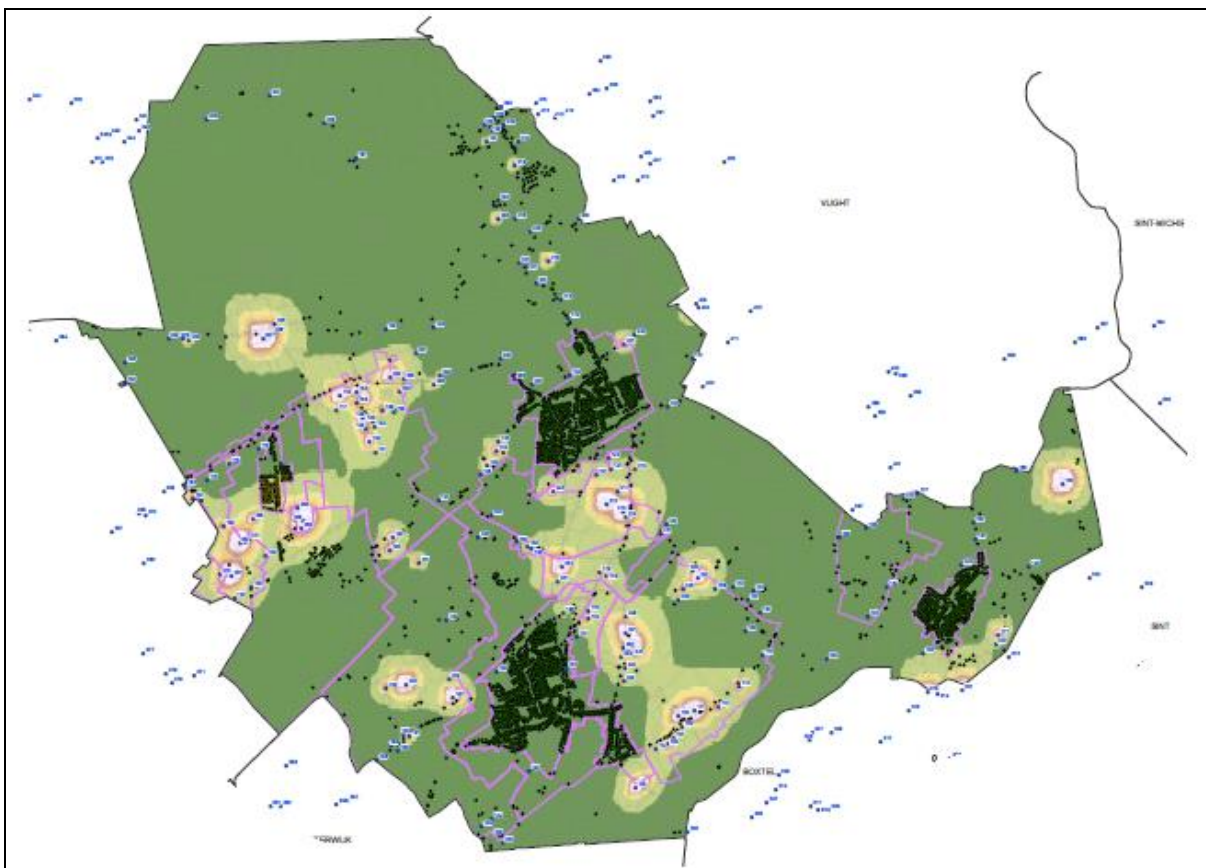
Op 23 november 2017 heeft de gemeenteraad de bestuursopdracht voor actualisatie van het geurbeleid goedgekeurd. Het nieuwe geurbeleid heeft van 27 december 2018 t/m 8 februari 2019 ter inzage voor reacties. Op 14 maart is het ontwerp van de geurverordening gepresenteerd aan de gemeenteraad en andere belangstellenden. De definitieve vaststelling van de geurverordening en de geurgebiedsvisie heeft op 25 april 2019 plaatsgevonden.

De beleidsregel is ter vaststelling voorgelegd aan het college van B&W.

5. HUIDIGE GEURSITUATIE

5.1 Achtergrondbelasting in de huidige situatie

Om te komen tot andere geurnormen is onderzoek gedaan naar de effecten van een aantal normensets op de mogelijke toekomstige gecumuleerde geursituatie. In eerste instantie is de huidige situatie (zoals is vergund op 1 januari 2018) in beeld gebracht, zie figuur 5.1. In bijlage IX is de kaart in het groot weergegeven. De geurgevoelige objecten in een goede geursituatie zijn groen, objecten in een afweegbare geursituatie zijn geel en in een niet aanvaardbare geursituatie rood.

Figuur 5.1: gecumuleerde geurbelasting huidige geursituatie

In tabel 5.1 is aangegeven hoeveel geurgevoelige objecten zich in een goede, afweegbare of slechte gecumuleerde geursituatie bevinden in de huidige situatie. Daarbij is onderscheid gemaakt in de deelgebieden.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Tabel 5.1 Achtergrond geurbelasting huidige situatie

Gebied		Aantal objecten per geursituatie op basis van de achtergrondbelasting		
		Goed	Afweegbaar	Slecht
A	Kern Biezenmortel	95	163	0
B	Kern Esch	751	4	0
C	Kern Haaren	1.983	6	0
D	Kern Helvoirt	1.632	8	0
E	Agrarisch ontwikkelingsgebied Belverse akkers	27	18	8
F+G	Agrarisch ontwikkelingsgebied Biezenmortel	11	2	2
H	Agrarisch ontwikkelingsgebied Esch	25	0	0
I	Agrarisch ontwikkelingsgebied Gijzelsestraat e.o.	17	7	3
J+K	Agrarisch ontwikkelingsgebied Haaren	78	1	2
L	Agrarisch ontwikkelingsgebied Helvoirt	18	3	4
M+N	Beperkingen veehouderij Haaren	69	0	0
O	Beperkingen veehouderij Helvoirt	8	1	0
P	Beperkingen veehouderij Biezenmortel	159	5	3
Q+R	Natuur en beekdal Biezenmortel	19	0	0
S	Natuur en beekdal rest gemeente Haaren	407	8	2

Uit tabel 5.1 volgt dat in de kernen geen geurgevoelige objecten zijn in een slechte geursituatie ten aanzien van de achtergrondbelasting. In Biezenmortel bevinden zich 163 objecten in een afweegbare geursituatie. In de andere kernen is dit aantal beperkt tot 4 tot 8 objecten.

In het agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied zijn er in totaal 19 objecten in een slechte geursituatie verspreid over de gemeente. Dit zijn er 8 op de Belverse akkers, 2 in Biezenmortel, 3 aan de Gijzelsestraat e.o., 2 in Haaren en 4 in Helvoirt.

In het gebied beperkingen veehouderij zijn er in Biezenmortel 3 objecten in een slechte geursituatie en 5 in een afweegbare geursituatie. In de andere twee gebieden beperkingen veehouderij bevinden nagenoeg alle objecten zich in een goede geursituatie.

In de gebieden natuur en beekdal zijn er 2 objecten in een slechte geursituatie en 8 in een afweegbare geursituatie. Deze objecten liggen verspreid over de gemeente.

5.2 Voorgrondbelasting

In paragraaf 5.1 is ingegaan op de geursituatie met betrekking tot de achtergrondbelasting. Hieronder is ingegaan op de huidige voorgrondbelasting die bedrijven veroorzaken op woningen in de omgeving. In tabel 5.2 is aangegeven hoeveel bedrijven een bepaalde voorgrondbelasting veroorzaken op tenminste één woning.

Tabel 5.2: voorgrondbelasting in de huidige situatie

Gebied		Aantal bedrijven per geurklasse voorgrondbelasting			
		0-5 ou	5-10 ou	10-14 ou	>14 ou
A	Kern Biezenmortel	0	0	0	0
B	Kern Esch	0	0	0	0
C	Kern Haaren	1	0	0	1
D	Kern Helvoirt	0	0	0	0
E	Agrarisch ontwikkelingsgebied Belverse akkers	6	2	1	6
F+G	Agrarisch ontwikkelingsgebied Biezenmortel	3	0	2	2
H	Agrarisch ontwikkelingsgebied Esch	3	0	0	0
I	Agrarisch ontwikkelingsgebied Gijzelsestraat e.o.	5	3	3	2
J+K	Agrarisch ontwikkelingsgebied Haaren	8	2	0	2
L	Agrarisch ontwikkelingsgebied Helvoirt	2	0	1	2
M+N	Beperkingen veehouderij Haaren	0	1	0	0
O	Beperkingen veehouderij Helvoirt	0	0	0	0
P	Beperkingen veehouderij Biezenmortel	0	0	0	1
Q+R	Natuur en beekdalen Biezenmortel	1	1	0	0
S	Natuur en beekdalen rest gemeente Haaren	24	4	4	1

Uit tabel 5.2 volgt dat er in de kernen 2 bedrijven zijn met dieren waarvoor een emissiefactor is vastgesteld. De voorgrondbelasting vanwege 1 bedrijf bedraagt 0 tot 5 ou_E/m^3 en vanwege het andere bedrijf meer dan 14 ou_E/m^3 . Beide bedrijven liggen in Haaren.

In het agrarisch ontwikkelingsgebied zijn er 14 bedrijven die een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 veroorzaken op een of meerdere geurgevoelige objecten. Bij 7 bedrijven is de voorgrondbelasting 10 tot 14 ou_E/m^3 .

In het gebied beperkingen veehouderij zijn er 2 bedrijven. De voorgrondbelasting bedraagt hierbij bij 1 bedrijf 5 tot 10 ou_E/m^3 en bij 1 bedrijf meer dan 14 ou_E/m^3 .

In het gebied natuur en beekdalen is er 1 bedrijf met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 en 4 bedrijven van 10 tot 14 ou_E/m^3 .

In totaal zijn er in de huidige situatie dus 17 bedrijven met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 en 11 bedrijven met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 . In de analyse is aangegeven in welke gebieden deze bedrijven liggen. De betreffende objecten waarop de voorgrondbelasting plaatsvindt, kunnen in andere gebieden liggen. Het effect van de voorgrondbelasting houdt namelijk niet op bij de grens van een deelgebied.

5.3 Geurklachten

Er zijn drie gebieden bekend waar zich geurklachten voordoen. Dit is in het agrarisch en boomteelt ontwikkelingsgebied in Haaren, in het agrarisch en boomteelt ontwikkelingsgebied in Biezenmortel en in het gebied natuur en beekdalen. De klachten op de eerste locatie zijn niet te herleiden uit de rekenresultaten. De situatie is ook niet te verbeteren met geurbeleid. Een lokale aanpak is hiervoor

het aangewezen instrument. Op de andere twee locaties zijn de klachten wel te herleiden uit de geurkaarten. Of het beleid een verbetering van de geursituatie hier kan opleveren, wordt later in het onderzoek duidelijk.

5.4 Ontwikkeling van bedrijven

In de gemeente Haaren zijn er 94 bedrijven gevestigd met dieren waarvoor een emissiefactor is vastgesteld. Het is van 6 bedrijven zeker dat deze gaan stoppen. Plannen voor andere bestemmingen zijn al ingediend. Er zijn 16 bedrijven die meedoen aan de stoppersregeling uit het Actieplan ammoniak. Deze bedrijven hebben opgegeven voor 1 januari 2020 te stoppen. Daarnaast zijn er 43 bedrijven die zich in het gebied beperking veehouderij bevinden of waarvan het gezien de omvang van de intensieve tak niet waarschijnlijk is dat ze op de intensieve tak gaan door ontwikkelen. Van de 94 bedrijven is voor de toekomstscenario's aangenomen dat de hiervoor genoemde 65 bedrijven niet uitbreiden in dieraantallen. Van de overige 29 bedrijven is de verwachting dat er wel groei kan plaatsvinden.

6. KNELPUNTENANALYSE TOEKOMSTSCENARIO'S

In dit hoofdstuk zijn de berekeningen en resultaten opgenomen die uitgevoerd zijn met betrekking tot de knelpuntenanalyses voor de ontwikkelscenario's. Dit zijn de mogelijke knelpunten in de achtergrondbelasting die kunnen gaan ontstaan bij ontwikkeling van de veehouderijen.

6.1 Effect op de achtergrondbelasting

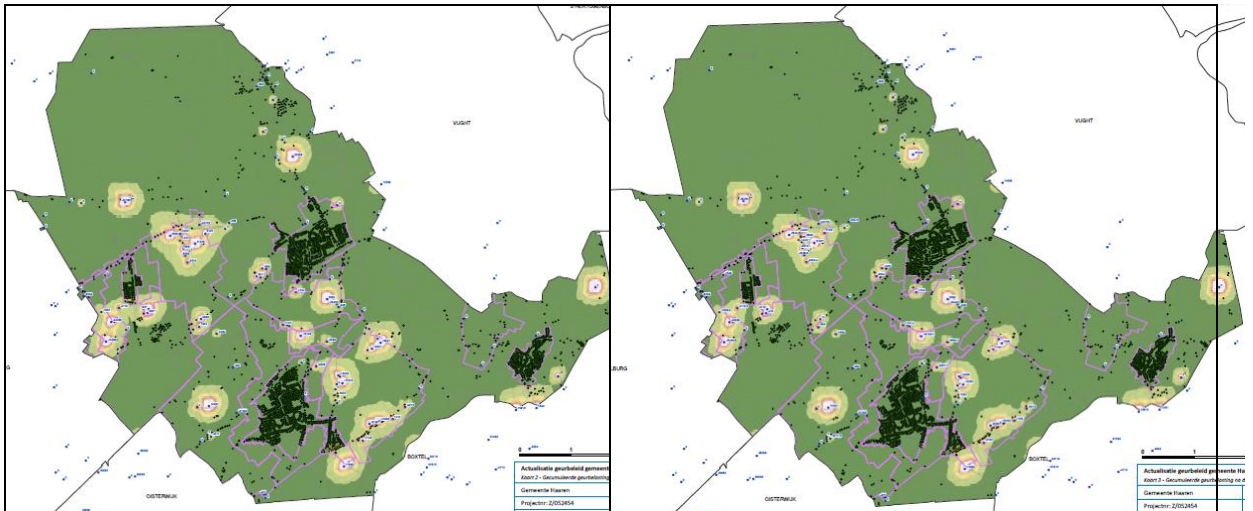
De geurnormen die in de verschillende normensets zijn aangehouden zijn in tabel 6.1 nogmaals aangegeven.

Tabel 6.1: normensets

Gebied	Voorground geurnorm in ou _e /m ³ per variant			
	Variant 1: 14 ou (huidige normen)	Variant 2: 10 ou	Variant 3: 8 ou	Variant 4: 16 ou
Woonkernen	3	3	3	3
Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	6	10	8	16
Gebied beperkingen veehouderij	14	10	8	16
Gijzelsestraat e.o.	14	10	8	16
Winkelsestraat e.o.	14	10	8	16
Gebied natuur en beekdalen	14	10	8	16
Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	14	10	8	16

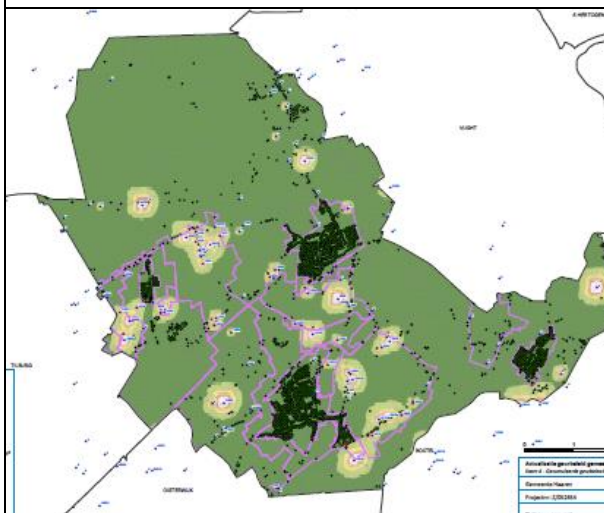
In de figuren 6.1 t/m 6.4 zijn de geurcontouren bij de verschillende varianten weergegeven. In bijlage X t/m XIII zijn deze kaarten in het groot opgenomen. In de bijlage is daarbij ook de geursituatie per geurgevoelig object aangegeven. Een groen geurgevoelig object betekent dat het zich in een goede geursituatie bevindt (er wordt voldaan aan de streefwaarde gebaseerd op het advies van GGD-bureau GMV). Een rood geurgevoelig object betekent dat de geursituatie niet aanvaardbaar is (er wordt niet voldaan aan de grenswaarde). Een geel geurgevoelig object bevindt zich in een afweegbare geursituatie met een geurbelasting tussen de streefwaarde en de maximale grenswaarde.

In tabel 6.2 zijn de resultaten van de verschillende varianten in tabelvorm weergegeven.

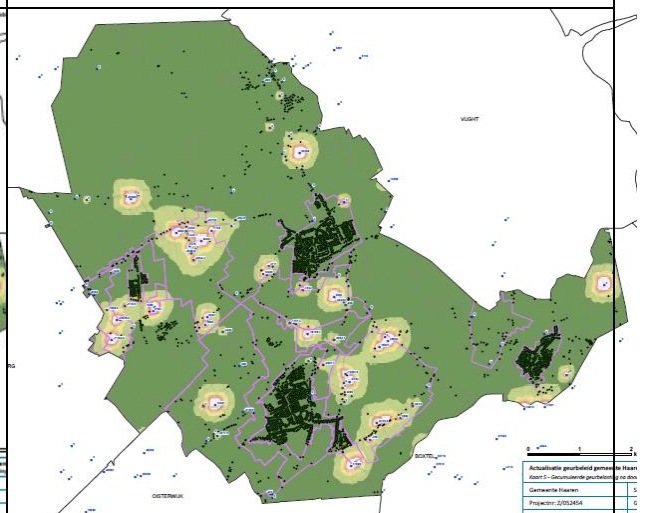

Figuur 6.1: geurkaart variant 1: huidige normen 14 ou

Figuur 6.2: geurkaart variant 2: 10 ou

Figuur 6.3: geurkaart variant 3: 8 ou

Figuur 6.4: geurkaart variant 4: 16 ou

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Tabel 6.2: geursituatie per variant (voorggrondnormen) van de geurgevoelige objecten (+ = goed, 0 = afweegbaar, - =slecht)

Gebied		Aantal objecten per geursituatie op basis van de achtergrondbelasting														
		Huidig			Norm 14 ou			Norm 10 ou			Norm 8 ou			Norm 16 ou		
		+	0	-	+	0	-	+	0	-	+	0	-	+	0	-
A	Kern Biezenm.	95	163	0	237	21	0	256	2	0	257	1	0	225	33	0
B	Kern Esch	751	4	0	753	2	0	753	2	0	753	2	0	753	2	0
C	Kern Haaren	1983	6	0	1974	15	0	1974	15	0	1974	15	0	1974	15	0
D	Kern Helvoirt	1632	8	0	1639	1	0	1639	1	0	1639	1	0	1639	1	0
E	AO Belverse ak.	27	18	8	30	17	6	32	15	6	33	15	5	28	19	6
FG	AO Biezenm.	11	2	2	12	1	2	12	2	1	13	1	1	12	1	2
H	AO Esch	25	0	0	25	0	0	25	0	0	25	0	0	25	0	0
I	AO Gijzelsestr.	17	7	3	16	6	5	18	8	1	18	9	0	16	6	5
JK	AO Haaren	78	1	2	81	0	0	81	0	0	81	0	0	81	0	0
L	AO Helvoirt	18	3	4	24	1	0	24	1	0	24	1	0	24	1	0
MN	Bep v Haaren	69	0	0	69	0	0	69	0	0	69	0	0	69	0	0
O	Bep v Helvoirt	8	1	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0
P	Bep v Biezenm.	159	5	3	162	3	2	164	2	1	164	2	1	162	3	2
QR	Natuur Biezenm.	19	0	0	19	0	0	19	0	0	19	0	0	19	0	0
S	Natuur rest	407	8	2	400	16	1	407	9	1	409	7	1	399	17	1

Kernen

Uit tabel 6.2 volgt dat er in de kernen geen geurgevoelige objecten zijn in een slechte geursituatie. In de kernen Esch, Haaren en Helvoirt bevinden de meeste objecten zich in een goede geursituatie. In Esch en Helvoirt zal het aantal objecten in een afweegbare geursituatie afnemen en in een goede geursituatie komen. In Haaren is sprake van een toename van het aantal objecten in een afweegbare geursituatie. Deze objecten zijn afkomstig uit de klasse goed. In Biezenmortel bevinden zich de meeste objecten in een afweegbare geursituatie. De geursituatie zal in Biezenmortel verbeteren. Hoe lager de voorgrond geurnorm hoe meer objecten naar een goede geursituatie gaan.

Agrarische en boomteelt ontwikkelingsgebieden

In de agrarische en boomteeltontwikkelingsgebieden bevinden zich in totaal 19 objecten in een slechte geursituatie. Met de voorgrondnorm van 16 ou_E/m³ of 14 ou_E/m³ neemt dit aantal af tot 13, met een norm van 10 ou_E/m³ neemt het aantal af tot 8 en bij een voorgrondnorm van 8 ou_E/m³ neemt het aantal af tot 6. De verbetering van de geursituatie van een voorgrondnorm van 10 ou_E/m³ ten opzichte van een voorgrondnorm van 14 ou_E/m³ vindt plaats in het gebied in Biezenmortel en het gebied Gijzelsestraat e.o..

Beperkingen veehouderij

In het gebied beperkingen veehouderij zijn er in de huidige situatie 3 objecten in een slechte geursituatie. Deze bevinden zich in Biezenmortel. Dit aantal neemt bij een voorgrondnorm van 16 ou_E/m³ of 14 ou_E/m³ af tot 2. Bij een voorgrondnorm van 10 ou_E/m³ of 8 ou_E/m³ neemt dit aantal af tot 1.

Natuur en beekdalen

Verspreid in het gebied natuur en beekdalen bevinden zich in de huidige situatie 2 objecten in een slechte geursituatie en 8 in een afweegbare geursituatie. In alle scenario's met verschillende voorgrondnormen neemt het aantal objecten in een slechte geursituatie af naar 1. Het aantal objecten in een afweegbare geursituatie neemt bij een voorgrondnorm van 16 ou_E/m³ toe tot 17, bij een voorgrondnorm van 14 ou_E/m³ toe tot 16 en bij een voorgrondnorm van 10 ou_E/m³ toe tot 9. Bij een voorgrondnorm van 8 ou_E/m³ is sprake van een afname tot 7 objecten.

6.2 Effect op de voorgrondbelasting

In tabel 6.3 zijn de effecten van de normvarianten op de voorgrondbelastingen buiten de bebouwde kom weergegeven. Aangegeven is hoeveel geurgevoelige objecten een voorgrondbelasting hebben van:

- 0 tot 5 ou_E/m³. Deze bedrijven voldoen aan de streefwaarde van de GGD;
- 5 tot 10 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de streefwaarde van de GGD, maar voldoet aan de 20% gehinderden grens;
- 10 tot 14 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de 20% gehinderden grens, maar voldoet aan de huidige norm van het buitengebied;
- >14 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de huidige norm van het buitengebied.

De objecten in de bebouwde kom zijn niet nader beschouwd omdat hier weinig differentiatie in de varianten te maken is.

Tabel 6.3: geursituatie voorgrondbelasting per variant van de bedrijven

Gebied		Aantal bedrijven per geurklasse voorgrondbelasting							
		Variant 1: 14 ou				Variant 2: 10 ou			
		0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou	0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou
A	Kern Biezenm.	0	0	0	0	0	0	0	0
B	Kern Esch	0	0	0	0	0	0	0	0
C	Kern Haaren	1	0	0	1	1	0	0	1
D	Kern Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
E	AO Belverse ak.	5	0	5	5	5	3	3	4
F+G	AO Biezenm.	3	0	2	2	3	0	2	2
H	AO Esch	3	0	0	0	3	0	0	0
I	AO Gijzelsestr.	4	2	5	2	4	5	2	2
J+K	AO Haaren	9	2	1	0	9	2	1	0
L	AO Helvoirt	3	0	1	1	3	0	1	1
M+N	Bep v Haaren	1	0	0	0	1	0	0	0
O	Bep v Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
P	Bep v Biezenm.	0	0	1	0	0	0	1	0
Q+R	Natuur Biezenm.	2	0	0	0	2	0	0	0
S	Natuur rest	23	1	8	1	23	3	6	1

Gebied		Aantal bedrijven per geurklasse voorgrondbelasting							
		Variant 3: 8 ou				Variant 4: 16 ou			
		0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou	0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou
A	Kern Biezenm.	0	0	0	0	0	0	0	0
B	Kern Esch	0	0	0	0	0	0	0	0
C	Kern Haaren	1	0	0	1	1	0	0	1
D	Kern Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
E	AO Belverse ak.	5	3	3	4	5	0	1	9
F+G	AO Biezenm.	3	1	1	2	3	0	0	4
H	AO Esch	3	0	0	0	3	0	0	0
I	AO Gijzelsestr.	4	6	2	1	4	2	0	7
J+K	AO Haaren	9	2	1	0	9	2	1	0
L	AO Helvoirt	3	0	1	1	3	0	1	1
M+N	Bep v Haaren	1	0	0	0	1	0	0	0
O	Bep v Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
P	Bep v Biezenm.	0	0	1	0	0	0	1	0
Q+R	Natuur Biezenm.	2	0	0	0	2	0	0	0
S	Natuur rest	23	3	6	1	23	1	6	3

Geurgedbiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Uit tabel 6.3 volgt dat er met name verschillen zitten tussen de varianten met betrekking tot de voorgrondbelasting in de agrarisch ontwikkelingsgebieden Belverse akkers, Biezenmortel, Gijzelsestraat en het gebied natuur en beekdalen.

In de Belverse akkers is er bij 10 bedrijven sprake van een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m^3 bij de variant met voorgrondnorm 14 ou_E/m^3 en 16 ou_E/m^3 . Bij de variant met een voorgrondnorm van 10 ou_E/m^3 en 8 ou_E/m^3 zijn dit 7 bedrijven.

In het agrarisch ontwikkelingsgebied Biezenmortel zijn er 2 bedrijven met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 in de varianten 10 en 14 ou_E/m^3 . Bij de variant 8 ou_E/m^3 is er 1 bedrijf met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 en bij de norm 16 ou_E/m^3 zijn dit er 4.

In het agrarisch ontwikkelingsgebied Gijzelsestraat e.o. is er bij 7 bedrijven sprake van een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m^3 bij de variant met voorgrondnorm 14 ou_E/m^3 . Bij de variant met een voorgrondnorm van 10 ou_E/m^3 zijn dit 4 bedrijven. Bij de variant met een voorgrondnorm van 8 ou_E/m^3 zijn er 3 bedrijven met een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m^3 . Bij een norm van 16 ou_E/m^3 zijn dit er 7. Deze hebben alleen een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 .

In het gebied natuur en beekdalen is er bij 9 bedrijven sprake van een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m^3 bij de variant met voorgrondnorm 14 ou_E/m^3 en 16 ou_E/m^3 . Bij de variant met een voorgrondnorm van 10 ou_E/m^3 en 8 ou_E/m^3 zijn dit 7 bedrijven.

In totaal zijn er in de huidige situatie (zie hoofdstuk 5) 17 bedrijven met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 en 11 bedrijven met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 . In de varianten zijn dit er:

- Bij variant 14 ou_E/m^3 : 23 met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 en 12 met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 ;
- Bij variant 10 ou_E/m^3 : 16 met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 en 11 met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 ;
- Bij variant 8 ou_E/m^3 : 15 met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 en 10 met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 ;
- Bij variant 16 ou_E/m^3 : 10 met een voorgrondbelasting van 10 tot 14 ou_E/m^3 en 25 met een voorgrondbelasting van meer dan 14 ou_E/m^3 .

In de analyse is aangegeven in welke gebieden deze bedrijven liggen. De betreffende objecten waarop de voorgrondbelasting plaatsvindt, kunnen in andere gebieden liggen. Het effect van de voorgrondbelasting houdt namelijk niet op bij de grens van een deelgebied.

6.3 Effect op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven

In de gemeente Haaren waren er 94 veehouderijen op peildatum 1 januari 2018. Van 29 bedrijven met dieren waarvoor een emissiefactor is vastgesteld, is in de varianten gerekend met een mogelijke uitbreiding. In tabel 6.4 is het effect van de normensets in de ontwikkelingsmogelijkheden van deze 29 bedrijven weergegeven. Hierbij is gekeken naar het aantal bedrijven dat:

- nog vrije ontwikkelingsruimte heeft. De geurnorm wordt nog niet bereikt en uitbreiding is mogelijk zonder maatregelen te hoeven treffen aan de bestaande stallen. Het plafond van de totale geuremissie van een bedrijf wordt bepaald door de geurnorm of de maximale bezetting van een bouwvlak;
- bedrijven die met de 50%-regeling kunnen uitbreiden. Omdat de geurnorm wordt overschreden, kunnen deze bedrijven alleen uitbreiden als de totale geuremissie teruggebracht wordt. Er moeten dan emissiereducerende maatregelen aan de bestaande stallen worden getroffen.

Naast het aantal bedrijven is ook de toename of afname van de geuremissie vermeld ten opzichte van de vergunde situatie.

Tabel 6.4: effect van de normensets op de ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven

Veehouderijen	Aantal bedrijven scenario 14 ou	Aantal bedrijven scenario 10 ou	Aantal bedrijven scenario 8 ou	Aantal bedrijven scenario 16 ou
Met dieren met emissiefactor	94 (1.105.125 ou)	94 (991.601 ou)	94 (940.439 ou)	94 (1.156.024 ou)
Die zeker stoppen	6 (0 ou)	6 (0 ou)	6 (0 ou)	6 (0 ou)
Stopper met mogelijke doorstart	16 (119.991 ou)	16 (119.991 ou)	16 (119.991 ou)	16 (119.991 ou)
Geen doorgroei want te klein of in gebied bep veeh	43 (148.438 ou)	43 (148.438 ou)	43 (148.438 ou)	43 (148.438 ou)
Doorgroei, op slot (doorgroei mits 50% regeling toegepast)	11 (304.748 (=-127.453) ou)	17 (379.763 (=-161.783) ou)	19 (403.118 (=-186.413) ou)	11 (201.035 (=-231.166) ou)
Doorgroei, vrije ruimte	18 (533.553 (=+215.447) ou)	12 (345.014 (=+136.253) ou)	10 (270.497 (=+109.720) ou)	18 (572.582 (=+254.476) ou)

In tabel 6.5 zijn de effecten van de voorgrondnormen op de ontwikkelingsruimte van de bedrijven per gebied uitgesplitst.

Tabel 6.5: effecten normensets op ontwikkeling bedrijven per gebied

Gebied	Aantal bedrijven 50% regeling				Aantal bedrijven vrije ruimte			
	Var 14ou	Var 10ou	Var 8ou	Var 16ou	Var 14ou	Var 10ou	Var 8ou	Var 16ou
<u>E: Belse ak.</u>	5	6	7	5	4	3	2	4
<u>FG: Ao Bienenm</u>	2	4	4	2	2	0	0	2
<u>I: Ao Gijzelsestr</u>	2	4	5	2	5	3	2	5
<u>K: Ao Haaren</u>	0	0	0	0	1	1	1	1
<u>L: Ao Helvoirt</u>	1	1	1	1	1	1	1	1
<u>S: Natuur</u>	1	2	2	1	5	4	4	5

Uit tabellen 6.4 en 6.5 volgt dat hoe lager de voorgrondnorm wordt gekozen hoe kleiner de vrije ontwikkelingsruimte is van bedrijven. Ook moeten bedrijven eerder met toepassing van de 50% regeling uitbreiden. De grootste effecten op de bedrijven treden op in de Agrarisch ontwikkelingsbieden Belse Akkers, Biezenmortal en Gijzelsestraat. Het effect op de bedrijven in het gebied natuur en beekdalen betreft 1 bedrijf.

Geurgedbiedsvisie 2019 gemeente Haaren

In het gebied beperkingen veehouderij zijn geen bedrijven waarvan doorgroei wordt verwacht omdat de Verordening ruimte Noord-Brabant uitbreiding van de bedrijven niet toelaat. Daarom komt dit gebied niet voor in tabel 6.5.

Het verlagen van de voorgrondnorm in deze gebieden van $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ naar $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ levert voor in de Belverse akkers voor 1 bedrijf op dat de 50% regeling moet worden toegepast. In de ontwikkelingsgebieden Biezenmortel en Gijzelsestraat is dit bij 2 bedrijven. Als de voorgrondnorm verder wordt verlaagd naar $8 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ dan betekent dit voor respectievelijk 1, 0 en 1 extra bedrijf dat de 50% regeling moet worden toegepast, in plaats van dat het bedrijf vrije ontwikkelingsruimte heeft.

Het verhogen van de norm naar $16 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ levert geen extra bedrijven op met vrije ontwikkelingsruimte. Wel wordt de omvang van de vrije ruimte vanzelfsprekend groter.

7. ONDERBOUWING VAN GEURNORMEN UIT DE VERORDENING EN BELEIDSREGEL

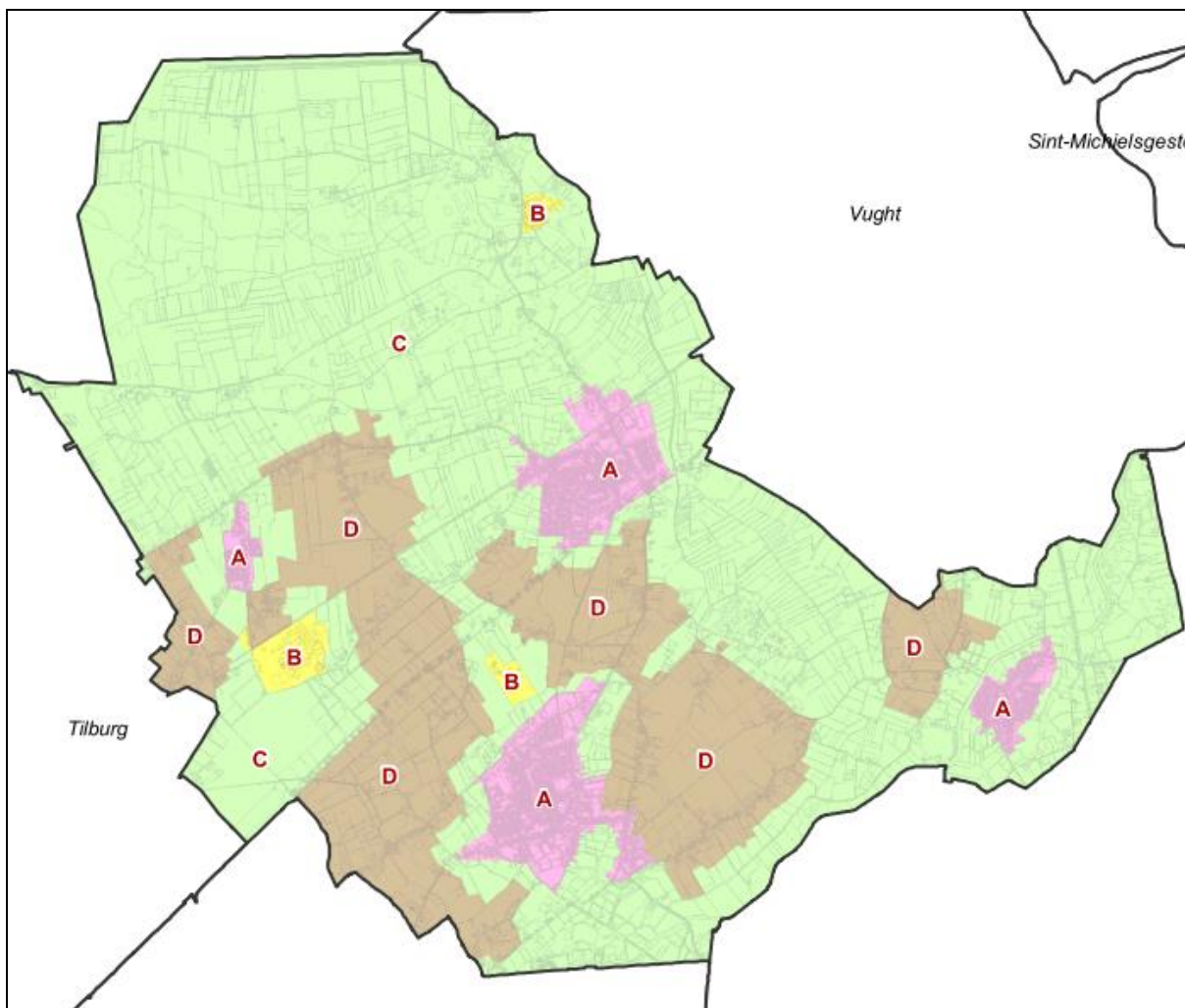
7.1 De nieuwe normen

In tabel 7.1 is het voorstel opgenomen voor de nieuwe geurnormen voor de voorgrondbelasting en de achtergrondbelasting.

Tabel 7.1: geurnormen voorgrondbelasting en achtergrondbelasting

Gebied	Voorgrondbelasting	Achtergrondbelasting
A Woonkernen	3,0 ouE/m ³	10,0 ouE/m ³
B Villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisie, Landgoed Haarendael	6,0 ouE/m ³	20,0 ouE/m ³
C Gebied beperkingen veehouderij	10,0 ouE/m ³	20,0 ouE/m ³
C Gebied natuur en beekdalen	10,0 ouE/m ³	20,0 ouE/m ³
D Agrarisch- en boomteelt ontwikkelingsgebied	14,0 ouE/m ³	20,0 ouE/m ³

In figuur 7.1 zijn de gebieden weergegeven die in tabel 7.1 zijn genoemd. De begrenzing van de gebieden is gewijzigd ten opzichte van het voorstel van het college aan de raad naar aanleiding van de aangenomen amendement. In onderstaande figuur zijn de aangepaste grenzen weergegeven.

Figuur 7.1: normenkaart

De onderbouwing hiervan is navolgend gegeven. Hierop is ook de verordening gebaseerd.

7.2 Motivering van de normen

Uit de bijeenkomsten (zie hoofdstuk 4: procesbeschrijving) is naar voren gekomen dat over het algemeen inwoners tevreden zijn met de huidige geursituatie. Over het algemeen nemen mede door algehele regelgeving bedrijven af in emissie of zelfs stoppen. De gekozen voorgrond normenset sluit aan bij de doelstellingen van de structuurvisie. Er wordt gestreefd naar een geurnormenset die een aanvaardbaar woon- en leefklimaat passend bij het gebied borgt in de toekomst.

Kwaliteit per gebied

In eerste aanleg is de gemeente ingedeeld in gebieden met een gemeenschappelijke kwaliteit. Dit zijn de woonkernen, gebied beperkingen veehouderij, agrarisch ontwikkelingsgebied en natuur en beekdalen. Van elk gebied is een gewenste kwaliteit vastgesteld. Deze is als volgt:

- Maximaal 12% gehinderden in de kernen. Dit komt overeen met een voorgrondnorm van 5 ou_E/m^3 en een achtergrondnorm van 10 ou_E/m^3 ;
- Maximaal 20% gehinderden in de rest van de gemeente. Dit komt overeen met een voorgrondnorm van 10 ou_E/m^3 en een achtergrondnorm van 20 ou_E/m^3 ;
- Voor de woon/zorggebieden in het buitengebied (villapark Eikendonk, Capucijnenstraat, Assisië en landgoed Haarendael) is de voorgrondnorm uit de huidige verordening overgenomen. Gezien de aard van deze gebieden is deze voorgrondnorm die ligt tussen die van het buitengebied en de kernen passend. Voor de achtergrondbelasting is aangesloten bij het buitengebied.

Geurgevoelige objecten in een slechte geursituatie

In de huidige situatie is de geursituatie op een aantal locaties slecht. Dit zijn in de Belverse akkers, Buitengebied Biezenmortel (Winkelsestraat e.o.), Gijzelsestraat e.o., Buitengebied Haaren en Helvoirt, gebied beperkingen veehouderij Biezenmortel en natuur en beekdalen rest van de gemeente. Uit de scenarioberekeningen volgt dat, ongeacht de gekozen voorgrondnormen, de geursituatie verbetert door de stoppende bedrijven. In het buitengebied van de dorpen Haaren en Helvoirt zijn er dan geen objecten meer in een slechte geursituatie. In de andere genoemde gebieden nog wel.

Woonkernen

Voor de woonkernen (inclusief aangrenzende bedrijventerreinen) is aangesloten bij de wettelijke voorgrondnorm die overeenkomt met de norm uit het huidige beleid. Er is geen aanleiding om deze aan te passen. Er zijn geen knelpunten in de kernen en bedrijven rondom de kernen zullen in de toekomst afbouwen. De voorgrondnorm is lager dan de maximaal gewenste kwaliteit, en levert geen onevenredige belemmeringen op voor bedrijven in de omgeving.

Ten aanzien van de norm van de achtergrondbelasting wordt aangesloten bij de Verordening ruimte Noord-Brabant. De GGD adviseert lagere waarden (zie tabel 3.2). Er wordt in grote delen van de kernen voldaan aan deze advieswaarden. Het verlagen van de geurnormen is daarom niet doorgevoerd.

Zorg- en woonfuncties in het buitengebied

De gebieden Eikendonk, lintbebouwing Capucijnenstraat, Assisië en landgoed Haarendael zijn toegevoegd aan de gebiedsindeling. Het zijn gebieden met een permanente woonfunctie of zorgfunctie (opvang van mensen met een verstandelijke handicap) liggend in het gebied beperkingen veehouderij. De gewenste kwaliteit ligt tussen die van het buitengebied en de woonkernen. De voorgrondnorm is daarom overgenomen uit het vorige beleid. Er is geen aanleiding om deze aan te passen. De gebruikers van de gebieden zijn niet extra gevoelig voor geur en de geurbelasting in het gebied in de huidige situatie voldoet aan de toetswaarden. Ten aanzien van de achtergrondnorm is de waarde voor buiten de bebouwde kom aangehouden.

Gebied beperkingen veehouderij

Voor het buitengebied wordt een voorgrondnorm van $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ voorgesteld. Het buitengebied wordt gevormd door de overige bebouwingsconcentraties, kernrandzones, gebied beperking veehouderij en rest van het buitengebied. Bij deze geurbelasting geeft 20% van de bewoners in een telefonische enquête aan soms of vaak last van geur van stallen van veehouderijen te ondervinden (op basis van het PRA onderzoek). Deze grens wordt nog als aanvaardbaar geacht en door de stuurgroep dynamisch platteland en de provincie als plafondwaarde beschouwd.

In het gebied beperkingen veehouderij vindt functiemenging plaats. Het zijn ook zoekgebieden voor verstedelijking. De Verordening ruimte Noord-Brabant staat hier geen uitbreiding van veehouderijen toe. Er zijn in het gebied rond Biezenmortel drie woningen in een slechte geursituatie. Met de voorgrondnorm van $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ neemt dit aantal af tot één. De normen zijn gebaseerd op het uitgangspunten van de provincie om te komen tot maximaal 20% gehinderden.

Agrarisch- en boomteeltontwikkelingsgebied

Voor het buitengebied zou in eerste aanleg een voorgrondnorm van $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ worden voorgesteld, conform de door de stuurgroep dynamisch platteland en de provincie geadviseerde plafondwaarde. In de agrarische en boomteeltontwikkelingsgebieden (met uitzondering van de gebieden beperking veehouderij) is echter gekozen om meer ruimte te geven voor de veehouderijen. Er zijn geen klachten bekend en er kan geen ongewenste verslechtering van de geursituatie plaatsvinden. Uitzondering hierop zijn twee gebieden. Dit zijn Gijzelsestraat e.o. en rondom de Winkelsestraat. In beide gebieden zijn er objecten in een slechte geursituatie aanwezig.

Aan de Winkelsestraat e.o. bevindt zich een vleeskuikenbedrijf. Het is bekend dat er aan het eind van de cyclus van de opfok van een vleeskuiken een piek plaatsvindt van de geuremissie. De huidige emissiefactoren gaan uit van een gemiddelde waarde voor de uitstoot in plaats van deze piekwaarde. Het is bekend dat er met name in de piekperiode meer hinder wordt ervaren. Bij een norm van $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ is toename van de geurbelasting rond dit bedrijf al niet mogelijk. Het verlagen van de norm in dit gebied naar $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ is overwogen, zodat realisatie van woningen op te korte afstand wordt voorkomen. De meerwaarde hiervan hebben wij echter op gering ingeschat.

In het gebied Gijzelstraat e.o. liggen veehouderijen en woningen op korte afstand van elkaar. Met een voorgrond geurnorm van $14 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ is er nog enige ruimte voor ontwikkeling van bedrijven waardoor een aantal geurgevoelige objecten in een slechte geursituatie zouden komen. De Verordening ruimte Noord Brabant geeft voldoende borging dat dit niet gebeurt. Een verlaging van de norm in dit gebied naar $10 \text{ ou}_E/\text{m}^3$ is overwogen, maar om voorgaande reden niet toegepast.

7.3 Vaste afstanden

Voor de normen van de vaste afstanden is het huidige beleid overgenomen. Uit de bijeenkomst is niet naar voren gekomen dat de normen voor melkrundvee en paarden aangepast moet worden. Het huidige beleid biedt veehouders de gelegenheid om uit te breiden zonder het woon- en leefklimaat te veel te verslechteren. De nieuwe dieren worden namelijk op voldoende afstand van de geurgevoelige objecten toegevoegd.

Wel is aangegeven dat er grenzen zijn aan de omvang van de bedrijven met dieren zonder emissiefactoren (niet zijnde nertsen) en de hinder die daarbij ervaren kan worden. Mocht zich een ontwikkeling voordoen met grote aantallen dan zou een grotere afstand gepast zijn. Er is overwogen om aan de bestaande regels voor de vaste afstanden een grotere vaste afstand toe te kennen. De kans dat deze situatie zich voordoet in de gemeente is echter beperkt.

7.4 Motivering amendement

In de toelichting op het amendement is de volgende onderbouwing opgenomen.

Op de normenkaart behorende bij het raadsvoorstel zijn de bedrijven gelegen in gebieden met een geurnorm 14, echter de woningen van direct omwonenden, bijv. aan de overkant van de weg, staan in gebieden met een geurnorm 10. Dat houdt in dat de bedrijven gelegen in het agrarisch ontwikkelingsgebied nog steeds met dezelfde problemen geconfronteerd worden. In de presentatie voorafgaand aan het raadsplein van 14 maart 2019 werd het volgende duidelijk aangegeven:

- Het percentage ernstige geurhinder is volgens een grootschalige enquête van de GGD in Biezenmortel (10%) aanzienlijk hoger dan in Haaren (7%), Helvoirt (4%) en in Esch (3%). Er zijn echter de afgelopen jaren nauwelijks geurklachten in de gemeente Haaren.
- De bewoners in de inspraakavonden hebben gepleit voor het behoud van de agrarische familie bedrijven, en hebben aangegeven geen overlast van onze bedrijven te hebben.
- Gemeente Tilburg overweegt zelf geurbeleid op te gaan stellen en hanteert nu voor het buitengebied de landelijke norm van 14. Zij zou dat voor het gebied, dat van Haaren naar Tilburg gaat, ook graag zien, om een eenduidig normenkader te hebben.
- Binnen het geurbeleid wordt een inschatting gemaakt van het aantal bedrijven dat stopt, in aantal stuks vee zal inkrimpen, in aantal gelijk zal blijven en mogelijk in de toekomst nog in aantal zullen toenemen. Van de 94 intensieve veehouderijen wordt ingeschat dat maximaal 29 stuks nog in omvang zullen toenemen. Het beeld wordt geschetst dat 6 bedrijven zouden stoppen. Bij agrariërs in de directe omgeving bestaat het beeld dat het gaat om meer bedrijven, die zullen stoppen.
- Bedrijven, die willen omschakelen naar diervriendelijker (biologisch), zullen bij een lagere geurnorm minder dieren mogen houden. Daardoor wordt de omschakeling financieel minder aantrekkelijk.
- Het geurbeleid is een streven voor de toekomst en gebaseerd op de gebiedskwaliteit die je mag verwachten op basis van de structuurvisie van de gemeente Haaren. Het verlagen van de geurnorm verandert niets aan de huidige emissies.

Met dit amendement wordt voorgesteld de geurnorm voor alle bruine en donkerbruine gebieden vast te stellen op 14.

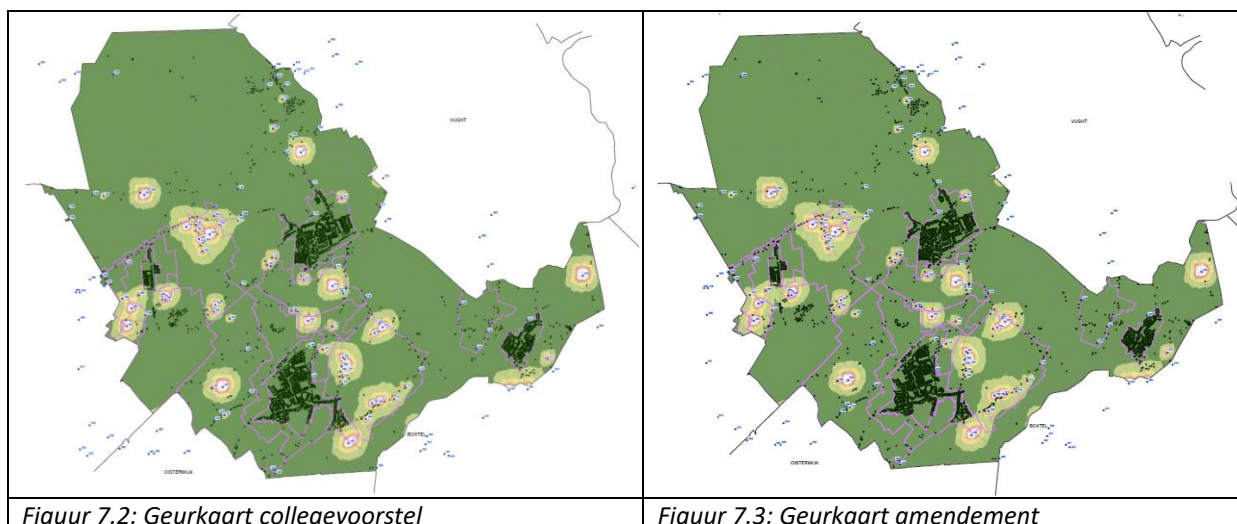
Effecten van het amendement

Navolgend zijn de effecten van het amendement op de achtergrondbelasting, voorgrondbelasting en de ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven beschreven.

Effect op de achtergrondbelasting

In bijlage IVX en XV is de geurkaart van de achtergrondbelasting opgenomen rekening houdend met de doorgroei van bedrijven en de normgebieden uit het voorstel van het college en het amendement. In tabel 7.2 is een samenvatting van de effecten weergegeven.

Tabel 7.2: achtergrondbelasting

Gebied		Aantal objecten per geursituatie op basis van de achtergrondbelasting								
		Huidige situatie			Voorstel college			Na amendement		
		+	0	-	+	0	-	+	0	-
A	Kern Biezenm.	95	163	0	254	4	0	237	21	0
B	Kern Esch	751	4	0	753	2	0	753	2	0
C	Kern Haaren	1983	6	0	1974	15	0	1974	15	0
D	Kern Helvoirt	1632	8	0	1639	1	0	1639	1	0
E	AO Belverse ak.	27	18	8	30	17	6	30	17	6
FG	AO Biezenm.	11	2	2	12	1	2	12	1	2
H	AO Esch	25	0	0	25	0	0	25	0	0
I	AO Gijzelsestr.	17	7	3	16	6	5	16	6	5
JK	AO Haaren	78	1	2	81	0	0	81	0	0
L	AO Helvoirt	18	3	4	24	1	0	24	1	0
MN	Bep v Haaren	69	0	0	69	0	0	69	0	0
O	Bep v Helvoirt	8	1	0	9	0	0	9	0	0
P	Bep v Biezenm.	159	5	3	164	2	1	162	3	2
QR	Natuur Biezenm.	19	0	0	19	0	0	19	0	0
S	Natuur rest	407	8	2	406	10	1	403	13	1

Het amendement heeft de volgende gevolgen voor de achtergrond geursituatie ten opzichte van het collegevoorstel:

- Toename van de achtergrond geurbelasting in de kern van Biezenmortel waardoor 17 woningen van een goede geursituatie in een afweegbare geursituatie komen;
- Toename van de achtergrond geurbelasting in het gebied beperkingen veehouderij Biezenmortel waardoor 2 woningen van een goede naar een afweegbare geursituatie gaan en 1 woning van een afweegbare naar een slechte geursituatie;
- Toename van de achtergrond geurbelasting in het gebied Natuur en beekdalen waardoor 3 woningen van een goede naar een afweegbare geursituatie gaan.

Effect op de voorgrondbelasting

In tabel 7.3 zijn de effecten van de normvarianten op de voorgrondbelastingen buiten de bebouwde kom weergegeven. Aangegeven is hoeveel geurgevoelige objecten een voorgrondbelasting hebben van:

- 0 tot 5 ou_E/m³. Deze bedrijven voldoen aan de streefwaarde van de GGD;

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

- 5 tot 10 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de streefwaarde van de GGD, maar voldoet aan de 20% gehinderden grens;
- 10 tot 14 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de 20% gehinderden grens, maar voldoet aan de huidige norm van het buitengebied;
- >14 ou_E/m³. De geurbelasting is hoger dan de huidige norm van het buitengebied.

Tabel 7.3: voorgrondbelasting

Gebied		Aantal bedrijven per geurklasse voorgrondbelasting							
		Voorstel college				Na amendement			
		0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou	0-5 ou	5-10 ou	10-14ou	>14 ou
A	Kern Biezenm.	0	0	0	0	0	0	0	0
B	Kern Esch	0	0	0	0	0	0	0	0
C	Kern Haaren	1	0	0	1	1	0	0	1
D	Kern Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
E	AO Belverse ak.	5	1	4	5	5	0	5	5
F+G	AO Biezenm.	3	0	2	2	3	0	2	2
H	AO Esch	3	0	0	0	3	0	0	0
I	AO Gijzelsestr.	4	2	5	2	4	2	5	2
J+K	AO Haaren	9	2	1	0	9	2	1	0
L	AO Helvoirt	3	0	1	1	3	0	1	1
M+N	Bep v Haaren	1	0	0	0	1	0	0	0
O	Bep v Helvoirt	0	0	0	0	0	0	0	0
P	Bep v Biezenm.	0	0	1	0	0	0	1	0
Q+R	Natuur Biezenm.	2	0	0	0	2	0	0	0
S	Natuur rest	23	3	6	1	23	3	6	1

In het agrarisch ontwikkelingsgebied Belverse Akkers is er 1 bedrijf met een voorgrondbelasting van meer dan 10 ou_E/m³ bijgekomen ten opzichte van het collegevoorstel. De toenames van de voorgrondbelasting bij de overige bedrijven vallen binnen de gestelde klassen.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

Effecten op ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven

In de gemeente Haaren waren er 94 veehouderijen op peildatum 1 januari 2018. Van 29 bedrijven met dieren waarvoor een emissiefactor is vastgesteld, is in de varianten gerekend met een mogelijke uitbreiding. In tabel 7.4 is het effect van de normensets in de ontwikkelingsmogelijkheden van deze 29 bedrijven weergegeven. Hierbij is gekeken naar het aantal bedrijven dat:

- nog vrije ontwikkelingsruimte heeft. De geurnorm wordt nog niet bereikt en uitbreiding is mogelijk zonder maatregelen te hoeven treffen aan de bestaande stallen. Het plafond van de totale geuremissie van een bedrijf wordt bepaald door de geurnorm of de maximale bezetting van een bouwvlak;
- bedrijven die met de 50%-regeling kunnen uitbreiden. Omdat de geurnorm wordt overschreden, kunnen deze bedrijven alleen uitbreiden als de totale geuremissie teruggebracht wordt. Er moeten dan emissiereducerende maatregelen aan de bestaande stallen worden getroffen.

Naast het aantal bedrijven is ook de toename of afname van de geuremissie vermeld ten opzichte van de vergunde situatie.

Tabel 7.4: effect van de normensets op de ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven

Veehouderijen	Aantal bedrijven voorstel college	Aantal bedrijven na amendement
Met dieren met emissiefactor	94 (1.047.232 ou)	94 (1.079.695 ou)
Die zeker stoppen	6 (0 ou)	6 (0 ou)
Stopper met mogelijke doorstart	16 (119.991 ou)	16 (119.991 ou)
Geen doorgroei want te klein of in gebied bep veeh	43 (148.438 ou)	43 (148.438 ou)
Doorgroeiers, op slot (doorgroei mits 50% regeling toegepast)	15 (379.026 (=-140.448) ou)	12 (314.007 (=-131.778) ou)
Doorgroeiers, vrije ruimte	14 (401.382 (=+170.549) ou)	17 (498.864 (=+194.341) ou)

In tabel 7.5 zijn de effecten van de voorgrondnormen op de ontwikkelingsruimte van de bedrijven per gebied uitgesplitst.

Tabel 7.5: effecten normensets op ontwikkeling bedrijven per gebied

Gebied	Aantal bedrijven 50% regeling		Aantal bedrijven vrije ruimte	
	Voorstel college	Na amendement	Voorstel college	Na amendement
E: Belverse ak.	5	5	4	4
FG: Ao Bienenm	4	2	0	2
I: Ao Gijzelsestr	3	2	4	5
K: Ao Haaren	0	0	1	1
L: Ao Helvoirt	1	1	1	1
S: Natuur	1	1	5	5

Het amendement zorgt er ten opzichte van het collegevoorstel voor dat:

- 2 bedrijven in het Agrarisch ontwikkelgebied Biezenmortel;
- 1 bedrijf in het Agrarisch ontwikkelgebied Gijzelsestraat;

geen 50% regeling hoeven toe te passen bij uitbreiding maar dat er vrije ruimte is voor ontwikkeling.

Geurgebiedsvisie 2019 gemeente Haaren

De totale emissie van de veehouderijen bedraagt in het amendement 32.463 ou/s meer dan in het collegevoorstel.

De verhouding met de structuurvisie en Verordening ruimte Noord Brabant

In onderstaande tabel is de aanduiding in de structuurvisie en Verordening ruimte Noord Brabant per deelgebied aangegeven.

Gebied	Structuurvisie	Vr Nb	Structuur Vr Nb
1	Groene kamers	Gemengd landelijk gebied	groenblauwe mantel
2	Groene Kamers	Gebied beperkingen veehouderij	
3	Groene Kamers	Gebied beperkingen veehouderij	
4	Beekdal Zandleij	Gebied beperkingen veehouderij	groenblauwe mantel
5	Belverse Akkers	Gebied beperkingen veehouderij	groenblauwe mantel